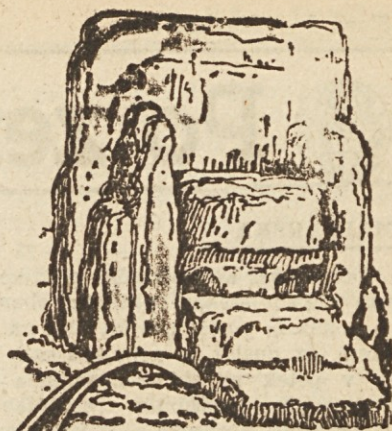

Norvoška kronika

Izdaja:

BRITANSKA OBVEŠČEVALNA SLUŽBA

Cene:

Za naročnike:

v tuzemstvu mesečno 2.— šilinga

v inozemstvu mesečno 5.— šilingov

POSAMEZNA ŠTEVILKA 50 GROŠEV

Leto IV.

Celovec, 6. avgusta 1948

Številka 32

Nazaj k virom življenja

Zadnja vojna je povzročila grozotno razdejanje. Nešteto domov, vasi je požganih, nešteto ljudskega premoženja uničenega. A kakor je tvorna škoda neprecenljiva in marsikje nepopravljiva, je še strašnejša rana v življenju našega naroda izguba tolikerih svojcev, mladih mož in žen in celo otrok, ki so bili iztrgani iz družinskega kroga ali pa so se tudi iz lastnega nagiba žrtvovali za domovino ter v vojni vihrji izgubili življenje! Kako tožijo slovenski domovi! Če tega toliko ne občuti občestvo, pa za izgubljenimi jokajo domači. Morda je desetina, če ne celo sedmina našega naroda v tej vojni na raznih frontah, po taboriščih in ječah dobesečno izkravala. Za naš mali narod je to strahoten udarec.

K strašni škodi na ljudskem premoženju in izgubi ljudskih življenj pa moramo še prišteti tudi kulturno škodo, ko nam je sovražnik uničil ali odvedel toliko knjig, podrli toliko svetih znamenj in svetišč, predragocenih dokazov naše narodne in verske kulture.

Sledove pretekle grozne vojne pa čutimo tudi v svojem lastnem življenju: na eni strani telesno obnemoglost in živčnost, na drugi pa propad duhovnega življenja. V vojni vihrji človek le prerad posurovi, ljudska poštenost globoko zdrkne, misel na višje, na Boga in večnost se celo v dobrih nekam zamegli.

Te vojne je konec. Toda ni konec nadlog, ni konec človeških strasti. Radi bi obnovili svoje domove, pa toliko težav! Kako težko je današnji čas oskrbeti samo družino z najpotrebnejšim, s kruhom in obleko! Kdaj se bodo zopet dvignile porušene hiše in požgane vasi? — A to še ne bo vse. Dom, družina bo morala biti tudi hiša notranjega zadovoljstva, prave življenske sreče! Te pa ni in ne bo brez Boga. Le vera v Boga in resnično, dosledno izpolnjevanje njegovih zapovedi more tako posameznika kot vso človeško družbo uravnovesiti, se pravi: zopet vrniti k pravi poštenosti, notranjemu miru in zadovoljstvu. Res je človeška narava nagnjena bolj k slabemu in je treba ogromnega truda za pravo krepstno življenje, vendar v svojem življenjskem duhovnem boju nismo osamljeni. Zato vsi k božjim vrelem — nazaj k življenju po veri. Tu je prvi in neogibno potrebn vir pravega krščanskega duha, tu se more in mora začeti obnova sodobnega človeka, sodobnega kristjana!

Današnji čas zahteva globokih in doslednih kristjanov, polnih božjega življenja in božjega duha. Le taki kristjani bodo v svojih družinah, v svojih vaseh, v svojem okolju luč, „mesto na gori“, prvi in pravi zgled in živa pobuda za duhovno obnovo naroda.

B. V.

Vrnitev vojnih ujetnikov

Pri sprejemu avstrijskega zastopnika na podonavski konferenci g. Orsini-Rosenberg-a je jugoslovanski zunanji minister g. Simič izjavil, da bo Jugoslavija do konca tega leta odpustila vse avstrijske vojne ujetnike.

Zahod in Vzhod sta se srečala v Moskvi

V ponedeljek zvečer je bila v Kremlju konferenca, ki je trajala dve uri, kateri so prisostvovali: predsednik ministrskega sveta SSSR g. Stalin, zunanji minister SSSR g. Molotov in diplomatski predstavniki Velike Britanije, Združenih držav Amerike in Francije.

Na konferenci so obravnavali vsa vprašanja oziroma težkoče sedanjega položaja. Prav tako so poizkušali, da najdejo za vse primerno rešitev.

Takoj po končanih razgovorih v Kremlju so imeli zastopniki Velike Britanije, Združenih držav in Francije daljši razgovor v prostorih ameriškega poslaštva.

O razgovorih ni bilo izdano nikako uradno poročilo in ga tudi v kratkem ne pričakujejo.

Vsi sovjetski listi kakor tudi radio so objavili uradno poročilo o sprejemu diplomatskih zastopnikov zahodnih velesil pri

Stalinu, toda brez kakršnega koli komentarja.

K razgovorom poroča diplomatski zastopnik britanske poročevalske službe »Reuter«: Prvi predpogoj za nadaljnje razgovore glede Berlina bo tvorila določitev podrobnega dnevnega reda pri sestanku med zahodnimi velesilami in Sovjetsko zvezo, kakor tudi določitev pogojev, pod katerimi bi bilo možno obnoviti zveze med Berlinom in zahodnimi predeli Nemčije.

Poročilo o posvetovanjih v Kremlju je vzbudilo v političnih krogih mnogo živahnega zanimanja. Nadaljevanje pogajanj pričakujejo z veliko nestrpnostjo, saj so si vsi politiki edini v tem, da ne gre trenutno le za usodo Berlina in Nemčije, temveč za svetovni mir.

Sovjetski časopisi so pod velikimi naslovi objavili uradno poročilo o razgovorih med Stalinom in zastopniki zahodnih velesil. V poročilu, ki obsega 45 besed, je prvič ome-

njen tudi posebni zastopnik Velike Britanije Frank Roberts, ki se mudi v Moskvi.

Diplomatski sodelavec londonskega radia poroča, da je namen diplomatskih zastopnikov v Moskvi prepričati Stalina, da želé zahodne velesile sodelovati s Sovjetsko zvezo, vendar hočejo poprej doseči odstranitev berlinske blokade. Zastopnik Velike Britanije je prejel od zunanjega ministra Bevina daljnosežna pooblastila, ki mu dovoljujejo tudi pripravo novega sestanka štirih zunanjih ministrov.

Poveljnik letelih supertrdnjav v Angliji

Ameriški urad za zrakoplovstvo je objavil, da bo prispel v Anglijo generalmajor Johenson, ki je doslej poveljeval petnajsti zračni sili v Koloradu Spring, in bo tu prevzel nadzorstvo nad supertrdnjavami. Neposredno bo podrejen generalnemu poročniku Le May-u, ki je poveljnik vseh zračnih sil USA v Evropi in katerega glavno poveljstvo je v Nemčiji.

Škakasi's — novi predsednik Madžarske

V torek dopoldne so v madžarskem parlamentu izvolili novega predsednika Madžarske republike. Za novega predsednika je bil izvoljen Arpad Szakasits. Med glasovanjem so se člani opozicije umaknili iz sejne dvorane.

XIV. olimpijada v Londonu

Angleški kralj Jurij je ob najlepšem vremenu pred 82.000 gledalci otvoril svečano XIV. olimpijado na stadionu Wembley v Londonu.

Kralj se je rokoval z vsemi člani olimpijskega odbora, potem pa je prisostvoval mimohodu 58. narodov, ki jih je vodila Grčija. Gledalci so navdušeno pozdravljali zastopnike raznih narodov.

Ko je šla mimo poslednja skupina, je kralj razglasil, da se začnajo olimpijske igre. Nato so zadonele trobente in spustili so 7000 golobov kot znak miru in v spomin na stare grške olimpijske igre, o katerih so takrat leteči golobi seznanjali svet.

Potek olimpijskega tekmovanja samega je prinesel za športni svet mnogo prijetnih presenečenj. Živahnost in veliko število gledalcev pri posameznih tekmovanjih pričata, kako zelo je v današnjem svetu priljubljena gojitev lepega sporta.

Posamezni tekmovalci so pokazali nekaj prav lepih uspehov. Tako je avstrijska zastopnica Herma Bauma postavila nov olimpijski rekord v metu kopja, ki ga je vrgla 45,57 metrov ter tako priborila za Avstrijo prvo zlato kolajno.

V metu krogle je dosegla najboljši uspeh Amerika. Njen predstavnik Willie Thompson je z metom 17,12 metrov postavil nov olimpijski rekord. Tudi pri teku na 200 metrov je zmagala Amerika, ki je zasedla obe prvi mesti.

V torek zvečer sta angleški kralj in kraljica priredila svečan sprejem na čast narodom, ki se udeležujejo letošnjih olimpijskih iger.

... in v Beogradu

Beograjska konferenca o plovbi po Donavi je bila otvorjena z ostrim napadom sovjetskega delegata g. Višinskega, ki je obdolžil predstavnike zahodnih sil, da so stavile drugim državam ultimatum o sprejetju konvencije iz leta 1921.

Britanski delegat je odgovoril g. Višinskemu in ovrgel njegove trditve, ter ga spomnil na to, da ne gre na konferenci za zasliševanje obtožencev, ki bi morali odgovorjati sodišču, temveč za mednarodno konferenco. Dodal je tudi, da so zahodne sile uverjene o svojih pravicah pri urejevanju podonavske plovbe in da se tem pravicam ne nameravajo odreči.

Predstavniki Združenih držav Amerike je v celosti podprl izvajanja britanskega zastopnika.

Naslednji dan je g. Višinski predložil načrt nove donavske konvencije, ki vsebuje 42 točk in protokol. Ta konvencija ni za zahodne sile nesprijemljiva, razen točke 41, katere zahodne velesile ne morejo sprejeti.

Sovjetsko delegacijo, ki je prišla na konferenco v izredno velikem številu, podpirajo zastopstva vzhodnoevropskih držav. Na ta način misli sovjetska delegacija, da bo lahko z večino glasov na konferenci odločevala. Sovjetska delegacija razpolaga s sedmimi glasovi proti trem glasovom zahodnih velesil.

Iz Washingtona javljajo, da so Združene države mnenja, da je nesmisel, če Avstrija prisostvuje konferenci le kot opazovalec.

Organizacija Združenih narodov je pred-

Možnost prekinitve demobilizacije britanskih vojnih sil

Britanski zunanji minister Bevin je v nekem zelo važnem govoru, ki ga je imel pred parlamentom, rekel, da je britanska vlada pripravljena podvzeti vse mere, katere bi bile v sedanji situaciji proti sovjetskim blokadam v Berlinu potrebne.

Izjavil je, da se bo v prihodnjih dneh odločilo ali naj se nadaljuje z demobilizacijo onih 20.000 ljudi, ki bi morali biti razrešeni vojaške službe, ali če naj se ta demobilizacija prekine. Kljub temu pa, je dodal, da upa, da bo sedanji spor rešil diplomatskim potom.

lagala za donavsko konferenco svojega posebnega opazovalca. Predlog so podpirale Velika Britanija, Združene države in Francija, dočim je bila Sovjetska zveza proti.

Jugoslovanski radio podpira težnje sovjetske delegacije in napada zahodne velesile ter jih dolži imperialističnega za držanja.

Sovjetskega delegata na beograjski konferenci g. Višinskega je pričakoval na letališču jugoslovanski zunanji minister g. Simič v spremstvu drugih Jugoslovancev. Nasprotno pa sta bila g. Clementis, češkoslovaška in ga. Ana Pauker, Romunija, zelo hladno sprejeta. Posebno Ani Pauker, ki je v teh dneh priobčila posebno oster članek v zadnji številki Kominforminega glasila, so Jugoslovani jasno pokazali, kako so oni ta članek sprejeli.

Dosedaj še ni bilo objavljeno ali namerava maršal Tito ali kakšna druga uradna osebnost prirediti sprejem na čast gostov.

Perzijski šah (levo), ki je prišel na povabilo angleškega kralja v Anglijo, v razgovoru s kraljem Jurijem.

Po zemeljski obli

MADŽARSKA

Doslednost komunistične politike v državah pod sovjetskimi političnim območjem se je pokazala poslednje dni tudi na Madžarskem. Iz doslej še nepojasnjenih vzrokov je v petek popoldne nenadoma odstopil predsednik madžarske republike Zoltan Tildy. Bivši predsednik je v svojem pismu predsedniku parlamenta izjavil, da njegov odstop ni političnega značaja, temveč v zvezi z aretacijo njegovega zeta, madžarskega poslanika v Kairu — Viktorja Csornokyja. Csornoky je bil aretiran v Budimpešti, ko je hotel zapustiti svoje stanovanje. Obtožujejo ga špijonaže in veleizdajstva.

Odstop predsednika madžarske republike je vzbudil veliko politično razgibanost v zahodnih državah. Ameriški vladni krogi vidijo v njegovem »prostovoljnem« odstopu začetek novega obdobja čiščenja v vzhodnih državah Evrope. Sovjetski sateliti streme že nekaj mesecev za tem, da po navodilih Kominforma očistijo upravni aparat vseh nekomunističnih politikov, čeprav so ti že dolgo dobo sodelovali s komunizmom in slepo izvrševali njegova navodila.

JUGOSLAVIJA

Češkoslovaški poslanik v Beogradu, Jiří Taufer, je protestiral pri namesniku jugoslovanskega zunanjega ministra zaradi nadaljevanja jugoslovanskih policijskih oblasti ob priliki njegovega potovanja z neko jugoslovansko izletniško ladjo. Namestnik jugoslovanskega zunanjega ministra je izrekel svoje obžalovanje nad dogodkom in izjavil, da bo o incidentu izvedel preiskavo ter poslal poslaniku pismeno izjavo in izid preiskave.

Takoj po zaključku V. kongresa KPJ je bilo objavljeno, da so vse države, ki spadajo v območje Kominforma, naročile vsem svojim mladinskim organizacijam, da takoj prekinajo vse nadaljnj stike z Jugoslavijo. Tudi Sovjetska zveza nadaljuje s svojimi napadi na Titovo politiko. Moskovska »Pravda« piše, da se Titov režim vedno bolj približuje fašističnim metodam.

Uradno glasilo KP Romunije »Scanteia« je objavilo pismo bivšega jugoslovanskega poslanika v Bukarešti, Radonja Goluboviča, ki se po svojem odpustu ni hotel vrniti v Jugoslavijo. Pismo pravi med drugim:

»V preteklih mesecih se nisem zavedal dejstva, da se je vodstvo naše Partije s tovarišem Titom na čelu oddaljilo osnovnim načelom proletariatskega internacionalizma ter stopilo na pot nacionalizma. Šele ob zadnjem kongresu KPJ mi je postalo to jasno. Kongres je pokazal da CK KPJ še nadalje zasleduje stremeljenja, ki še nadalje poglobljajo prepad med KPJ in KP Sovjetske zveze in drugih držav. V komunistični stranki Jugoslavije vlada odkrito nasilje. Vsi člani, ki na najmilejši način in z najnedolžnejšimi besedami izražajo svoje nezadovoljstvo nad protisovjetsko politiko CK KPJ

so izključeni iz stranke in prisiljeni k prelicu. Če tega ne store, jih čaka zapor.«

Kot poroča list »Corriere Lombardo«, je v Milanu odstopila večina nameščencev jugoslovanskega konzulata.

ČEŠKOSLOVAŠKA

Poročevalska služba v inozemstvu živčnih Čehoslovakov je objavila, da je zbežal iz Češkoslovaške bivši minister dr. Jaroslav Stransky, ki je bil med vojno član češkoslovaške vlade v Londonu. Po povratku v Češkoslovaško je bil Stransky pravosodni minister, pozneje pa namestnik ministrskega predsednika in podpredsednik ljudskosocialistične stranke.

Kot poročajo iz Londona, je pred dnevi odstopil češkoslovaški generalni konzul dr. Karel Sakh, ki je služboval v Sidneyju. Prav tako so odstopili ostali nameščenci konzulata z nekaterimi izjemami. Konzul Sakh in uslužbenci konzulata so odstopili iz protesta proti sedanjemu režimu v Češkoslovaški.

NEMČIJA

Berlinski spor, ki že nekaj tednov predstavlja najresnejšo točko političnega udejstevovanja svetovne politike, se je ponovno zaostril. Berlinčani, posebno pa policijski uslužbenci, so se znašli v zelo neprijetnem položaju. Sovjeti so namreč imenovali za šefa berlinske policije nekega Paula Markgrafa, katerega pa zahodne velesile niso priznale, temveč so potrdile imenovanje dr. Stumma. Dr. Stumm, ki si je uredil sedež poveljstva v zahodnem področju Berlina, je pozval vse policijske nameščence, da se javijo pri njem v službo. Njegovemu pozivu se je odzvalo nad 65% uslužbencev varnostne službe. Istočasno pa je s sovjetsko pomočjo postavljeni poveljnik berlinske policije izdal nalog o aretaciji vseh policijskih uslužbencev, ki bi poslušali povelja dr. Stumma. Tudi dr. Stumm je izdal enako povelje glede aretacije varnostnih organov kot Markgraf.

V nasprotju s politično napetostjo, pa se je prehrana Berlina v zahodnih delih po preteku zadnjih štirinajst dni znatno izboljšala. Britanska in ameriška letala pripeljejo dnevno do 1567 ton živil v Berlin, dočim je za prehrano prebivalstva v zahodnem področju Berlina potrebno dnevno le 1000 ton živil.

ŠVICA

V Švici so na slovesen način proslavili stoletnico obstoja švicarske ustave. Ob tej priliki je govoril po radiju predsednik republike dr. Celio, ki je naglasil, da ni posebni položaj Švice nikaka podeljena dobrota, temveč sad trdega in neumornega dela.

Po uradni izjavi zveznega sveta švicarske republike, je romunska vlada nenadoma odredila zaporo vseh švicarskih konzulatov. Kot pravi izjava, je to posledica aretacije nekega romunskega državljana, ki so ga švicarske oblasti zaprle zaradi vohunstva.

»vrsti popuščanj imperialističnim državam« je za narode Jugoslavije bajka, ves svet pozna doslej samo nasprotna dejstva, tudi Informburo ne ve navesti nobenega konkretnega primera.

Da bi naš ljubljeni maršal in naša Partija, ki ima po sami izjavi Informburoja, internacionalistične tradicije v »poslednjih petih do šestih mesecih« iz mističnega razloga nacionalistično degenerirala, je zares antimarksistična mistika. Zopet so dejstva druga. Rešitev nacionalnega vprašanja v Jugoslaviji je nepobitno dejstvo, politika bratstva in enotnosti se je rodila iz internacionalistične ideologije naše Partije po veliki zaslugi maršala Tita.

Nasprotno pa moramo žal ugotoviti, da bo odslej boj naših neodrešenih bratov izpod jarma imperializma mnogo težji, ker se prav v nacionalnem vprašanju slabo podkovani marksisti Avstrije in Italije opirajo na avtoriteto Informburoja, ko imenujejo zahteve po priključitvi Slovencev k FLRJ in s tem nacionalno in socialno osvobojenje Slovencev neupravičene »nacionalistične« pretenzije.

V globokem prepričanju, da klevete ne morejo imeti dolgega življenja, da resnica mora triumfirati, izražamo globoko zaupanje maršalu Titu in CK KPJ in neomajno vero, da nas samo on lahko povede v socializem.

Ljubljana, 14. julija 1948.

Centralni komite Komunistične partije Slovenije

(»Primorski dnevnik«)

Vrnitev k prvotni komunistični taktiki

»New York Times« razpravlja v nekem članku o težavah, ki se pojavljajo v notranjosti vzhodnega bloka, in o novi komunistični taktiki.

V članku beremo med drugim: »Komunistična internacionala, ki zdaj nastopa pod imenom Kominforma, v katerem popolnoma odločajo Sovjeti, je objavila nov manifest, ki določa novo strankino linijo ter daje odgovor na nekatere pojave napetosti in struje v komunistični fronti, poleg tega pa je zelo važen za vse države, ki imajo opravka s sovjetskim problemom.

Ta manifest moramo prebrati v zvezi s Stalinovim govorom z dne 9. februarja 1946. Takrat je Stalin pozval Sovjetsko zvezo, naj se pripravi na novo vojno. Ta manifest je tudi v zvezi s prvim javnim poročilom Kominforma, ki napoveduje borbo proti »Truman-Marshallovemu načrtu« in pomeni dejansko smernice sovjetske vlade vsem komunističnim strankam na svetu, naj se prilagodijo sovjetskemu modelu in se postavijo pod sovjetsko poveljstvo za nove revolucionarne konflikte in nove »zmage v borbi za demokracijo in socializem.

Če natančno proučimo ta manifest, vidimo, da se vrača k prvotnim boljševiškim načelom, ki jih je učil Lenin in jih je Stalin uresničil. Ta manifest je formalno in popolnoma prelomil s taktiko »trojanskega konja«, ki jo je odobrila kominterna leta 1935 in jo izvajala med vojno in kratke čase po vojni. Prekinila jo je samo za kratko dobo zavezništva med Stalinom in Hitlerjem. Manifest znova ukazuje, da mora biti komunistična stranka »najvišja oblika razredne organizacije«, obstoječa iz »najboljših zastopnikov delavskega razreda«, ki ne smejo biti identični z ljudsko fronto ali igrati podrejen vlogo, temveč morajo biti »strnjena vodilna sila in voditelj vseh množičnih organizacij v borbi za socializem.« To pa je le drugo ime za marksistično razredno borbo za strmoglavljenje sedanje družbe.

Manifest torej zahteva, da mora biti vsaka komunistična stranka takšna, kot je bila ruska boljševiška stranka v Leninovih dneh. To pomeni z drugimi besedami, da morajo komunistične stranke odvreči demokratične maske in spet postati »pristine revolucionarne stranke«, obstoječe iz majhne elite, ki stremi po oblasti, katera bo njen izključni monopol, in zasleduje ta cilj ne z volivnimi ali parlamentarnimi metodami, temveč z revolucionarnim delovanjem. Stroga disciplina je značilnost vseh totalitarnih strank, naj so komunistične ali nacistične. Isto velja za uničenje vseh frakcij ali struj kar pomeni njih likvidacijo.

Morda je to konsolidiranje komunističnih strank pod sovjetskim poveljstvom posledica »stranpoti«, ki so postale očitne, ko se je komunistična oblast razširila preko sovjetskih meja in je dosegla višek v Titov nepokorščini. Poleg tega je to gotovo tudi poskus za okrepitev udarne moči komunističnih strank, iz katerih hočejo izločiti vse dvomljivce in jih narediti za zaupno in pokorno orodje v sovjetskih rokah.

(LPS-CAD)

Izjava Claya:

„Letalska preskrba Berlina se lahko nadaljuje v neskončnosti“

General Lucius D. Clay, ameriški vojaški poveljnik v Nemčiji, ki je šel poročat ameriški vladi o položaju v Berlinu, je izjavil skupini novinarjev, da se preskrba Berlina z letali lahko nadaljuje v neskončnost in da bodo Združene države ter Velika Britanija povečale letalske prevoze živil in goriv za blokirane zahodne predele Berlina od 2500 na 4500 ton dnevno.

Clay ni podcenjeval resnosti položaja v Nemčiji, zatrdil pa je, da ne želi nobena država vojne, tudi ne Sovjetska zveza, ako je mogoča mirna rešitev. Pripomnil je: »V določenih situacijah lahko nepreudarno in vročerkvno ljudstvo izzove vojno, ali jaz ne verujem, da se bo to zgodilo.«

Na vprašanje, če so Sovjeti prepričani, da Združene države ne bodo zapustile Berlina, je Clay odgovoril: »Mnogo truda je potrebno, da se jih o tem prepriča; ko pa bomo povečali dobave z letali na 4500 ton dnevno, bo to dokaz našega namena ostati tam.«

Clay je nadalje izjavil, da bodo takoj po njegovi vrnitvi v Berlin pričeli graditi novo letališče, in je dostavil, da na letališču Tempelhof gradijo novo pristajališče. S povečanjem Tempelhofa ter z uporabo britanskega in projektiranega letališča bodo lahko dnevno prevozili v Berlin nad 4500 ton blaga.

Visoki predstavniki vojske so izjavili, da je dvodnevni obisk Claya in njegovega političnega svetovaleca Murphya bil eden od mnogih obiskov, ki sta jih oba izvršila v zadnjih treh letih zaradi poročanja o nemškem položaju.

Clay je nadalje izjavil: »Položaj v Berlinu je miren. Nemci so pokazali, da nočejo komunistične diktature. To svojo odločitev so pokazali tisoči Nemcev javno.

»Gospa Volf, stara žena, social-demokratka, je bila 6 let v nacističnih koncentracijskih taboriščih. Izjavila mi je, da raje prebije še nadaljnjih 6 let v koncentracijskem taborišču, kot da bi videla svojo deželo pod oblastjo slične vlade.«

Na vprašanje, kako so letalski prevozi odjeknili pri Sovjetih, je Clay izrazil prepričanje, da so »ti poleti napravili globok vtis pri Sovjetih, ki nas očitno niso imeli za sposobne, preskrbovati prebivalstvo z letali.«

Clay je izjavil, da so se ameriške potne omejitve, ki jih je omenil Sokolovski, tikale potnih listov, ki so jih izdajali v Frankfurtu in Potsdamu misljam za omogočanje prekoračenja sovjetske cone na kateri koli točki po Američanih in prekoračenja ameriške cone po Sovjetih. Pred nekaj tedni so Sovjeti odbili članom ameriških misij dovoljenje za prehod na vseh mejnih stražnicah z izjemo Helmstedta; Združene države so kot odgovor nato odbile Sovjetom prekoračenje meje na kateri koli drugi točki.

Poudaril je, da ukinitve propustnic niso odredile prve Združene države, temveč Sovjeti. Clay je dostavil, da ni bilo to vprašanje pri njegovih razgovorih s Sokolovskim nikdar omenjeno kot povod za blokiranje Berlina.

Na prošnjo, da poda primerjavo o sedanjih prilikah v sovjetski coni Nemčije in o prilikah v ameriškem predelu Berlina, je Clay izjavil, da so prebivalci ameriškega predela »ponosni, da lahko trpijo zaradi stvari, zaradi katere je vredno kaj pretrpeti.«

»Življenska raven v vzhodni in zahodni coni — je dostavil — je bila lahko premet primerjave v preteklosti; zdaj pa, ko se zahodne cone hitro obnavljajo, je stvar docela drugačna.«

Clay je nadaljeval, da je valutna reforma v zahodni coni Nemčije dala nov zagon industrijski obnovi, kar ima za posledico večjo zaposlitev brezposelnih. Ta obnova je tudi stvarno izločila črno borzo, v trgovinah so se zopet pojavili predmeti, ki jih že dolgo ni bilo videti.

Clay je nato odšel v Belo hišo, da pozdravi predsednika Trumana. Preje se je še posvetoval s člani zunanjepolitičnega odbora zbornice in s skupino senatorjev.

Po sestanku s odborom predstavnike zbornice sta predsednik odbora Charles Eaton in minister vojske Royall podala tisku skupno sledečo izjavo:

»General Clay je obrazložil odboru splošne prilike v Berlinu in dejavnost ameriških čast in osebja v Berlinu. General Clay je potrdil odločenost in sposobnost ameriških sil za izvajanje politike naše vlade, po kateri hočemo ostati v Berlinu in preskrbovati ameriški predel.

»Predsednik Eaton je skupno z ministrom vojske čestital generalu Clayu k sijajnemu činu, s katerim on, njegove čete in civilno osebje vršijo svoje poslanstvo v Berlinu in v vsej Nemčiji.« (SDWB-AIS)

Resolucija CK KP Slovenije ob resoluciji Informburoja

Plenum CK KPS je pretresal 2. julija resolucijo Informburoja ter jo je z ogorčenjem obsodil kot lahkomišelnost in neodgovorno, ki ima lahko le škodljive, demoralizujoče posledice za mednarodno delavsko gibanje, ki slabi moč demokratičnega tabora, ki vnaša zmedo v njegove vrste. Z globoko hvaležnostjo pa sprejema in odobrava stališče CK KPJ, ki je v visoki zavesti odgovornosti pred svojim ljudstvom, zvesti dolžnosti do slavnih borcev NOV (Narodna osvobodilna vojska) in stotisočev Jugoslovancev, ki so padli za svobodo in socializem, vzela nase zgodovinsko nalogo, da brani enotnost Partije in jugoslovanskih narodov in smelo nadaljuje pot v socializem, ki jo odobravajo vsi jugoslovanski narodi. Divji se dostojanstvenemu odgovoru na nezasužene očitke in na težko zgodovinsko krivico ter železni volji, dokazati vsem prijateljem kakor tudi sovražnikom, da hoče naša Partija z dejanji dokazati kakor doslej, da je zvesta marksizmu-leninizmu, sovjetskim narodom, VKP(b) in vsem demokratičnim narodom sveta in neizprosna v boju proti imperializmu. Prav posebno obsoja nenaadni poziv na upor v naši monolitni Partiji, proti tov. Titu, ki nas je vodil od 1937. leta naprej skozi najstrašnejše borbe in delil s svojim ljudstvom največje napore in dokazal tisočkrat svojo ljubezen do ljudstva s pripravljenostjo dati zanj svoje življenje. Ponosni smo, da imamo takega heroja na čelu naše Partije in tak, v ognju preizkušen CK.

Kar se tiče konkretnih obtožb, jih je CK KPS že 19. aprila obravnaval in moral

odkloniti. Danes ugotavlja z velikim začudenjem, da število obtožb raste in da postaja vedno bolj brez zveze s kakršnim koli povodom, kot je najabsurdnejši očitek nacionalizma. Ta očitek je zato, ker naš CK ni mogel iti na sejo Informburoja, na katerem so se zbrali delegati Partij, ki so že na prejšnji zasedanju obsodili našo Partijo. CK KPS smatra, da je bilo postopanje CK KPJ popolnoma pravilno in nima nobene zveze s kršenjem komunistične discipline ali celo solidarnosti demokratičnih dežel. Nasprotno smatra, da so delegati Informburoja prekršili pravila Informburoja, uvedli v mednarodnem delovskem gibanju nemogočo prakso pozivanja na razbijanje enotnosti bratske Partije, ki jo je dokazala s svojo borbo, po zmagi pa s svojo prakso neomajno zvestobo Sovjetski zvezi. Očitek protisovjetske politike je ne samo strašen nego absurden, ko se nobena dežela na svetu ne more meriti s takšno prakso popularizacije Sovjetske zveze kot Titova Jugoslavija, kar potrjuje tudi sam Informburo s tem, da si ne drzne svoje absurde trditve podkrepiti z nobenim konkretnim primerom. Nasproti vsemu svetu znanemu dejstvu politike popularizacije SZ govori o nedostojni politiki »sramotenja sovjetskih specialistov.« Ta politika pa je tako globoko zakonspirirana, da vedo zanjo le klevetniki Žujovič in Jebrang, narodi Jugoslavije pa s sodijo maršala Tita po znanih dejstvih, a to so dejstva globoke zvestobe do SZ, sodelovanje s SZ pri vseh akcijah zunanje politike in poglabljanja vzgoje narodov Jugoslavije v ljubezni do SZ. Fantastična pripomba o

A • T • O • M

Angleški časnikiar R. Calder je dobil dovoljenje za vstop na ono stran atomske zavese, to se pravi, da je mogel obiskati kraj v Angliji, kjer se vrše atomska raziskovanja: Harwell, Berkshire. Glejte, kaj piše o svojih vtisih:

»Z dovoljenjem varnostnih oblasti so bili v zidu napravili posebno odprtino, tako da smo mogli videti BEPO, ki je najnovejša atomska baterija v zgradbi Britanskega inštituta za atomska raziskovanja v Harwellu, Berkshire.

Odprtino morejo takoj zapreti, brž ko bi mi prenehali z opazovanjem.

Želel bi verno opisati to čudo, ki pretvarja uranij v plutonij, v kovino, katero je človekova roka iznašla in ki jo je mogoče uporabiti za bombe. Toda vse, kar smo videli, je bil nekak masiv, kocka v središču dvorane, obsegajoča nekako 50 čevljev premera.

Nasproti nas so stali drug za drugim predmeti, ki so spominjali na one nizke omare za perilo.

To so bile peči, v katerih so se pražile kemične snovi, s katerimi se hrani srce te atomske baterije, v kateri toča razbitih atomov dobiva svojo radioaktivnost. Ti izžarevajo žarke in proizvajajo radium.

Vedeli smo, da je v kleti pravcati labirint predorov in podzemeljskih laboratorijev, o katerih pa ne gre spraševati, ker jih drže v tajnosti.

Zadostovalo nam je, kar smo videli. Sir John Cockroft, ravnatelj Harwella, je bil prej deloval v neki kanadski atomski raziskovalnici in ta nam je povedal mnogo zanimivih stvari.

Tretjega julija so bili strokovnjaki vrgli zadnji košček uranija v velik cylinder iz grafita, ki nam predstavlja atomsko baterijo.

Kot ura so popoldne ob treh pričeli delovati aparati. Dodali so še nekaj drugih kovin in v teku štirih ali petih minut je sledila reakcija in razbijanje atomov.

Nato so pričeli delovati kontrolni aparati in baterija je bila izolirana.

Kadar BEPO deluje, proizvaja 6000 kilovatov toplotne energije, ki gre skozi radiatorje raziskovalnih laboratorijev. To bo prvi način uporabljanja atomske energije v gospodinjstvu.

Potem ko smo se nagledali BEPA, smo

obiskali še atomsko mesto, ki šteje okrog 350 delavcev z družinami.

Štiri velike lope so spadale k BEPU in k ostalim raziskovalnim baterijam; ena izmed teh se je imenovala Gleep in je šestdesetkrat slabša od BEPA.

V neki stavbi smo si ogledali generator z imenom Van den Graaf. Ta je manj važen kot baterije, oblike je pa take, da bi ga bil pisatelj Wels vesel: dolga jeklena konica s kupolo na vrhu.

Ena izmed nalog Harwella pa je izdelati prvo »produktivno baterijo«, to se pravi, atomsko peč, ki bi proizvajala naslednje baterije.

Truman o potrebi tajnosti v atomski delavnosti

Predsednik Truman je nedavno izjavil, da ne bi bila potrebna nobena tajnost v pogledu ameriške atomske delavnosti, ako bi se vse države pridružile Združenim državam v svrhu mednarodnega nadzorstva nad atomsko energijo. Potreba po varnosti v negotovem svetu silj danes Združene države, da držijo v strogi tajnosti celo vrsto atomskih podjetij. Združene države so poskušale najti v komisiji ZN za atomsko energijo skupno osnovo za atomski sporazum z ostalimi državami. Toda upornost Sovjetske zveze, da sodeluje v nadzorstvu nad atomsko energijo, ki bi bilo izvedljivo in učinkovito, je preprečila vsak napredek.

Truman je tudi omenil, da so se ameriška atomska orožja »bistveno izboljšala« in to v zvezi z nedavnimi poizkusi na otoku Eniwetok v Tihem oceanu.

V svojem poročilu kongresu je ameriška komisija za atomsko energijo poudarila, da je eniveteški poizkus omogočil odkritja, ki so važna za nadaljnji razvoj atomskih orožij in za izkoriščanje atomske energije v nevojaške svrhe.

Poročilo govori v glavnem o razvoju atomske sile v blagor človeštva; dalje o izotopih, ki jih proizvaja atomsko podjetje v Oak Ridgeu in s katerimi dela poizkuse več kot 300 laboratorijev in bolnišnic. Težko je v naprej napovedati vse koristi, ki jih bodo izotopi nudili človeštvu. Pomagali bodo v boju proti bolezni, pomnožili bodo ži-

Proti učinku radioaktivnosti pa so podvzeli naučinkovitejšje ukrepe. Radioaktivne snovi, ki jih je izdelala Harwell, pa so prvi proizvodi za mirnodobsko življenje, za zdravljenje bolezni in za znanstvena raziskovanja.

In bombe? — Ne, v Harwellu bomb ne izdelujejo. Harwell je le središče raziskovanj.

In industrijska atomska energija? — Sir John Cockroft ni mišljenja, da bi jo bilo mogoče na veliko uvesti prej kot v desetih letih, polagoma pa se bo vendarle uveljavljala. (»News Chronicle«).

vil in izboljšali kakovost proizvodov. Amerika je poslala izotope že 15 državam.

(SDWB-AIS)

Na Long Islandu bo v tekočem poletju začela poslovati nova univerza pod imenom Brookhaven National Laboratories. Pobudo za njeno ustanovitev je dala Associated Universities Inc., organizacija z netrgovskimi smotri.

Nova univerza bo vršila raziskovanja o atomski energiji izključno za mirodobske namene. Njeno osebje bo sestavljeno iz okoli 400 znanstvenikov ter kakih 1000 raznih tehnikov in nameščencev. Prva skupina bo obsegala: 1. stalni učiteljski zbor, ki bo vršil raziskovanja in predaval na tečajih; 2. diplomirane absolvente, ki se želijo izpopolniti v atomski fiziki; 3. znanstvenike na obisku, ki bodo lahko vršili raziskovanja in študije, istočasno pa koristili s svojimi izkušnjami in znanjem.

Pod vodstvom 14 univerz južnih držav je bil ustanovljen Oak Ridge Institute of Nuclear Studies, ki si je tudi postavil nalogo nuditi študentom študirati o mirnodobski izrabi atomske energije. Ta zavod zaposluje osebje in naprave, ki jih je ustanovila tam komisija Združenih držav za atomsko energijo. Dotične, ki hočejo obiskovati ta zavod, mora predložiti kaka pooblaščenca univerza, ki ima kemično, biološko, matematično in tehnično fakulteto. Obstajajo izglede, da bo ta zavod v bodoče dosegel stopnjo univerze in da bo lahko svojim gojen-

cem kot največji zavod na polju atomskih znanosti podeljeval diplome. Delovanje zavoda dopolnjuje višja šola za zaposlene laboratorijev Oak Ridge, katerih delovanje je zaupano Tennessee University, ki podeljuje diplome v fiziki, kemiji in drugih panogah, ki so zvezane z atomsko fiziko.

Vse te znanstvene ustanove podpira finančno Federalna komisija za atomsko energijo. (USIS-AIS).

Po dveh letnem naporu je Komisiji Združenih narodov za atomsko energijo uspelo predložiti načrt za izvedljivo in učinkovito nadzorstvo nad atomsko energijo.

Da bi bilo mogoče doseči učinkovito nadzorstvo, bi morale vse države brez razlike pristopiti k mednarodnemu sporazumu. Doslej pa je Sovjetska zveza vztrajno odklanjala udeležbo v tej svetovni skupnosti.

Zaključek, da je vsako nadaljnje delo v dosednji smeri brezpomembno, še ne pomeni, da je s tem tudi konec naporov za dosego mednarodnega nadzorstva.

Izvršni odbor komisije Združenih narodov za oboroževanje je odobril britanski predlog o razorožitvi, ki je vseboval 6 osnovnih načel za razorožitev. Predlog so odobrili z 9 glasovi proti dvema, to sta bila Sovjetska zveza in Ukrajina.

Navajamo načela, katera je večina smatrala za potrebna pri sestavljanju kakršnega koli načrta za razorožitev:

1. Ta načrt bi moral veljati za vse države in v začetku vsaj za tiste, ki imajo bistvene vojaške vire.

2. Ta načrt bi bilo možno izvršiti le v ozračju zaupanja in mednarodne varnosti.

3. Bistveni pogoji za tako zaupanje in varnost slonijo na ustanovitvi mednarodnih sil pod pokroviteljstvom Varnostnega sveta, kot to predvideva Listina Združenih narodov in na ustanovitvi mednarodnega nadzorstva nad atomsko silo.

4. Načrt za razorožitev mora omejiti oboroževanje in oborožene sile na tisti neobhodno potrebni višini, ki zadostuje za vzdrževanje miru in mednarodne varnosti.

5. Načrt mora poleg tega vsebovati potrebna poročila z ustanovitvijo nadzorstva, ki bo zagotovilo spoštovanje določb sporazuma.

6. Vsebovati mora točne predpise za obvezne posege proti morebitnim kršitvam.

Sovjetski delegat v odboru, Jakov Malik, je postavil proti britanskemu predlogu lastni predlog, ki pa ga je večina odklonila. V tem predlogu je bila zamišljena ustanovitev mednarodnega sistema za nadzorstvo nad oboroževanjem, ki pa bi deloval v sestavi Varnostnega sveta, v katerem pa ima pet velesil pravico veta.

ZANIMIVOSTI V SLIKI

Levo zgoraj: Skupina absolventk modne šole v New Yorku je obiskala Veliko Britanijo, kjer se deklet nameravajo seznaniti z britansko modno industrijo.

Desno zgoraj: Predsednik Medparlamentarne zveze, Lord Stansgate, s skupino avstrijskih članov Medparlamentarne zveze pred parlamentom na Dunaju.

Desno spodaj: Vzpodbujeni po olimpijskih igrah so priredili v Atenah tekmovanje med posameznimi plesnimi akademijami. Mične kretnje mladih Atenčank so z ozadjem grških gora nudile gledalcem izredno lepo sliko.

Levo spodaj: Ko je pri lepotnem tekmovanju v Seebad Margate izrekel sodnik sodbo o najlepši postavi tekmovalk, ne da bi pri tem nanj vplivali vabljivi obrazi udležnic, zmagovalke snele svoje maske.

Župnik iz cvetočega vinograda

Drama v treh dejanjih (v 10 slikah)

Spisala: Timmermans-Vaterman - Prevedla: K. Jelšnikova

Tretje dejanje

(4. Nadaljevanje)

ŽUPNIK: Nebeški oče, daj mi moči... (Leontina nastopi, vsa blede, čez nekaj trenutkov in obstane pri vratih. Udala se je, mirna je in ne misli se več upirati stricu). Poslušaj, Leontina... Prečital sem pismo... in ti vidiš iz njega prav tako dobro kakor jaz... Izidor ne bo postal nikoli veren... Zato ni treba biti teolog... On je ena izmed duš, ki ljubijo bolj hrepenenje po Bogu, kakor Boga samega... (oddahne se in išče dobrih in previdnih besed. Leontina strmi nemo in kakor brez zavesti predse in vendar se zrcali v njenem licu vsa notranja borba). Kakor si mu morala ti prej pisati, preden on tebi... tako čaka, da bi Bog potrkal na njegova vrata... namesto da bi on prvi šel Bogu... (spet je vse tiho). (Župnik začudeno pogleda Leontino, ki se ne brani, ona pa ne odgovori in samo strmi predse) Leontina, te ljubezni mora biti konec...

LEONTINA (izbruhne v jok, besede kar vro iz nje): Toda striček... tako rada ga imam. Brez Izidorja ne morem živeti... Borila sem se, kar sem mogla... borila sem se s samo seboj, borila sem se, da ne bi napisala pisma... pa nisem mogla drugače... nisem mogla o-o-o striček... tako me boli... Če ga ne bom več videla, bom umrla... (vsa obupana je).

ŽUPNIK (komaj govori): Mora biti! Leontina... Bridko je to zdravilo, ali bo pomagalo. Vse bo zopet dobro...

LEONTINA: Ne... ne... nikoli več ne bo dobro...

ŽUPNIK: Bodi močna, otrok moj... Stori-la sva, kar sva mogla... Leontina... storila sva več, kakor sva bila dolžna... Čuvati moram nad tabo... Čez dve leti... ko postaneš polnoletna... se lahko poročiš z njim... in boš sama zato odgovarjala. Jaz pa ti tega ne morem dovoliti... Kažem ti pravo pot... edino, ki jo vidim. Te ljubezni mora biti konec... Izruvati jo moraš iz srca... in čudila se boš, kako usmiljen je Bog onim, ki zaupajo vanj... (Leontina ne plaka več. Resno zre predse). Premisli dobro, dete moje... Premisli dobro...

LEONTINA: Ne bo treba mnogo premišljevat... stric... Nisem več otrok... in moja ljubezen ni igrača... (zamolklo). Tako rada imam Izidorja... stric... da ne... bom mogla nobenega drugega ljubiti... Če pa mora biti... (s tujo močjo in zaprtimi očmi)... naj bo...

ŽUPNIK: Premisli... Na zrak grem. (Težko govori poslednje besede in odide).

LEONTINA (se še vedno ne gane. Ljubezen in vera se borita v njej. Smrtna tišina. Videti je, kako zmaguje vera... obraz ji okamenj. Trepet smehljaj se pojavi na njem... Končno se zgane, in gre kakor v snu po papir, peresnik in črnilo, nato sede kakor nezavestna za mizo. Počasi piše kratko pismo. Da je to pismo hladno, je videti že po tem, kako hladno piše. Ko je napisala pismo, odloži počasi pero, nasloni glavo na roko in strmi predse. Skoraj bi izbruhnila v jok, pa se pre-maga. Potem vstopi župnik, ki obstoji nekaj korakov pred njo in molči).

ŽUPNIK (Čez čas): Leontina!

LEONTINA (mu da pismo, ne da bi ga pogledala): Ali je dovolj dolgo, stric? Ali naj še kaj pristavim?...

ŽUPNIK (čita polglasno zase): Gospod Izidor... (začudeno pogleda Leontino). Prejela sem vaše pismo. Večkrat sem ga prečitala, a ko sem vse preudarila, spre-mila sem svoje mnenje. Mislim, da bo najbolje, da končava najino ljubezen... (Leontini v boli zatrepeta obraz, župniku se trese glava.) Vidim, da ne morete sprejeti vere, zato se nikoli ne bom mogla poročiti z vami. Iti morava vsak svojo pot. Želim vam vse dobro. Vaša udana... Leontina...

ŽUPNIK (ji gleda v oči): Ali si resno premislila?

LEONTINA: (molči).

ŽUPNIK: Ali ti prihajajo te besede iz srca, Leontina... Ali pa je laž... le meni na ljubo.

LEONTINA (odločno): Ob vaših besedah sem jasno spoznala... da ne more biti drugače!

ŽUPNIK: Torej je res?... otrok moj... (zavrisne). Otrok moj... nisem vedel, da si tako močna!... Ne, tega nisem vedel, nikdar bi ne bil kaj takega mislil... mislil sem, da te bom moral polagoma vzrav-nati, kakor vrtnar vejasto drevesce...

LEONTINA: (se žalostno nasmehne).

ŽUPNIK: Ljubo dete... zakaj nisva tega že davno storila... tedaj bi se žalost ne bila naselila v tolikšni meri! Zdaj vidiš, da ti Bog daje potrebno moč, kadar ga prosiš za njo... in vendar je škoda, da Izidor ne more...

LEONTINA (hladno in mračno): Ne govoriva več o tem, gospod stric, končano je...

ŽUPNIK: Kako srečen sem... moj Bog, kako sem srečen... kaj ne, da ostaneš še nekaj dni pri nas.

LEONTINA: Da, rada bi ostala še nekaj dni, stric.

ŽUPNIK: Dokler hočeš, ljuba moja... dokler hočeš... (poljubi jo na čelo). Čakaj, rekel sem Zofiji... (stekel je k vratom in jih odprl. Zofija, ki ga ni slišala, še stoji s ključema pri vratih, kakor je poslušala). Aha... ste že tu, Zofija! (Zofija ne pogleda župnika). Nogavica gospod župnik... oprostite... nogavica se mi je odpela.

ŽUPNIK: Ne brigajte se za tuje nogavice, Zofija. Prinesite mi svečo in ključ. V klet pojdem... in pripravite nama dobro kosilo.

ZOFIJA: Svečo in ključ? Ali se bo zopet pričelo to izplakovanje steklenic in večne luže? Moj Mog, komaj sem se malo oddahnila, se že pričinja znova... (Odide na hodnik), (se vrne s svečo in ključem, nato spet odide).

ŽUPNIK: Dragocen vinček moj bo mazilil današnji dan, dete moje! »Zamaknjenje asiško« je zlatorjavi balzam iz Italije, od sladkosti in užitka se ti zapro oči. Bolnim srcem je hladilno olje, na pekoče rane... Takoj se vrnem, ljuba moja... takoj... (odide).

LEONTINA (glede mirno v dvorano in reče preprosto): Slika v zrcalu ni lagala. (zaihti).

Zavesa.

TRETJA SLIKA

Ista soba. Nekaj ur pred pričetkom procesije. V sobi je polno belih v cvetlic, Zofija je že oblečena za procesijo. Živahno se kre-ta po sobi, popravlja cvetke. Van Mol pogleda skozi okno.

VAN MOL: Zofija... Zofija...

ZOFIJA: E, da bi te koklja... kako me je prestrašil... Kakor zlomek s pekla!

VAN MOL: Zlomek ali ne... moram vas nekaj vprašati, Zofija.

ZOFIJA: Le vprašajte, pa ostanite, kjer ste... ne potrebujem obiska, pravkar sem pomela hodnik.

VAN MOL: Saj ne bom vstopil... (jo pogleda). Ni me volja... Povejte mi le, kdo me je tukaj obrekoval...

ZOFIJA: Vas? Nihče.

VAN MOL: Pač, Zofija... Druga leta je naročil gospod župnik polne sode, letos pa niti kozarčka ne.

ZOFIJA: Kako naj jaz to vem? Pojdite čitat misli sami k njemu.

VAN MOL: Vi ste prismoda, Zofija... to sem še vedno dejal.

ZOFIJA: Jaz še nikoli nisem trdila kaj takega o vas... ker... itak vsi vedo, da

vam manjka eno kolesce...

VAN MOL: Pojdite, Zofija, si brusit jezik, ki je tako strupen, ob hodnik in odgovorite pametno... Ne bodite otročji... Dal vam bom nekaj lepega, če mi poveste, kdo me je obrekoval!

ZOFIJA: Kaj mi boste dali?

VAN MOL: Pet frankov.

ZOFIJA: Premalo.

VAN MOL: Deset frankov.

ZOFIJA: Premalo.

VAN MOL: Dvajset frankov.

ZOFIJA: Premalo.

VAN MOL: Kaj pa hočete, Zofija? Menda vendar ne sto frankov?

ZOFIJA: Vašo lasuljo hočem!

VAN MOL: Mojo lasuljo? Kdo vas je nalagal, da nosim lasuljo?

ZOFIJA: Naš pek vas je videl skozi priprto okno v kopalnici, in tedaj ste imeli glavo rožnato in gladko, kakor svinjski rilec!

VAN MOL: Potem me je ta očrnil pri go-spodu župniku... toda to ni res... to je laž... Zlasajte me, Zofija, prosim vas, zlasajte me.

ZOFIJA: Pojdi, prismoda.

VAN MOL: Ne, jaz nisem prismoda... Jaz ne nosim lasulje... prosim vas, zla-sajte me že vendar, drugače bom jaz vas.

ZOFIJA: Naj bo... če me že tako lepo prosite! (Lasa ga tako, da zatuli od bo-lečine).

VAN MOL: No... ali imam lasuljo, ali ne?

ZOFIJA: Imate jo... samo prilepili ste jo. Sedaj pa zginite. Vse polno je še dela. Mieke Zand že prihaja s svečami. Le mir-no spite... čez nekaj dni vas bo gospod župnik sam klical... in spet bo kup-čija...

VAN MOL: Hvala Zofija, saj sem vedel, da ste angel, samo delate se, kot bi bili v sorodu z rogatim... Darilo vam prine-sem s seboj. (Odide).

ZOFIJA (se smeje za njim): (Mieke Zand nastopi).

MIEKE ZAND: Zofija, sveče sem prinesla.

ZOFIJA: Hvala, Mieke... Sedite malo, pri-nesem vam skodelico kave...

MIEKE ZAND: Ni treba, Zofija... Takoj moram nezaj h kapelici... Čez eno uro bo gospod župnik maševal v njej.

ZOFIJA: Potem je še dovolj časa, da vse pripravite...

MIEKE ZAND: Kdaj sem že vse pripra-vila, Zofija, vendar...

ZOFIJA: Kar tiho... prinesem vam sko-delico kave... (odide in se takoj vrne z dvema skodelicama kave). Kako se Vam godi, Mieke?

MIEKE ZAND (hoče preslišati in takoj vpraša): Kako se vam godi, Zofija? Kaj pa snubači?

ZOFIJA: Snubači? Rajše se obesim! Proš-čenje je pri kraju. Mieke, noge ne ple-sejo več, na snubače ne mislim več, od-kar sem videla v tej hiši toliko solz?

MIEKE ZAND: Pa res... Kako pa je gos-podični?

ZOFIJA: Dobro... Zdaj je vsa drugač-na... Poslušajte! Nikoli še ni govorila o oni reči... ne morete si misliti, kako se je spremenila. Postala je srečna in res-na. Kar išče dela in mi povsod pomaga. Kadar pletem nogavice, čita lepe knjige, in včasih pripoveduje o njih, kakor naš župnik na prižnici... Še nuna postane, če pojde tako dalje... vsak dan po rani maši obiskuje bolnike... in pleni zanje klet gospoda župnika... poleg tega pa se posti, da kar hujsa... vedno ji pravim: gospodična Leontina, nikar tako nagle spremembe, lahko bi vam škodi-lo... ona pa se posti kar naprej! Kaj me gledate tako čudno? Ali niste tega vedeli?

MIEKE ZAND: Vedela, vedela! Oh, saj vem, kaj je rekla pri meni v kapelici.

ZOFIJA: Kaj je rekla?

MIEKE ZAND: Bilo je... da pozabila sem, Zofija... zares sem pozabila... ampak še vedno jo vidim, kako sedi vsa objoka-na... in (zase) taka ljubezen je bila...

ČETRTA SLIKA

Majhna svetla sobica v župnišću. Ta sobica je le del velike sobe, v kateri pa ni oken. Nekaj stopnic vodi v njo. V sobi je zelo malo prostora. Postelja zavzema skoraj ves prostor. Na levi pri vznožju postelje je veliko okno. Leontina leži v postelji, njen oče sedi pri njej in jo gleda, ona pa strmi nekam v daljavo. V ospredju se razgovar-jata župnik in dr. Bos.

ŽUPNIK: Kako je... dr. Bos?

Dr. BOS: Slabo, kakor pinjeno mleko... nič se ni popravila v tem tednu... ved-no je enaka...

ŽUPNIK: Zakaj ste tako resni? Ali je ta-ko hudo?

Dr. BOS: Hudo, pa se utegne še poslab-šati.

ŽUPNIK: Ali... Ali mislite, da bo še dol-go trajalo...

Dr. BOS: Dokler ne mine... kakor sem vam že včeraj dejal... jutri pridem zo-pet.

ŽUPNIK: Gospod doktor... razložite mi vzrok njene bolezn. Vedno se oteplate s praznimi odgovori... povejte mi na-tančno, kaj ji je...

Dr. BOS: Odkrito vam povem... jetika, nagla jetika!

ŽUPNIK: Doktor... (prime ga za roko).

Dr. BOS: Pojdite, pojdite gospod župnik, ne varajte samega sebe... sami ste ve-deli ves čas, kako je... (župnik priki-ma). Povedal sem vam takoj izpočetka, da se je bati najhujšega...

LEONTINA: Stric...

ŽUPNIK: Kaj je, ljuba moja?

LEONTINA: Ali niste pozabili na bolno hčerko onega posestnika... nesti bi ji morali steklenico vina.

ŽUPNIK: Sama pa niti ne pokusiš vina...

LEONTINA: Ah, stric, saj nisem tako bolna...

in kar takole gredo preko nje... ne... to bo še uničilo otroka.

ZOFIJA: Kaj še. Vse se bo dobro izteklo, Mieke... Prinesem vam skodelico ka-ve... (odide, Mieke sedi nekaj časa sa-ma, nato vstopi Leontina v beli obleki. Človek bi mislil, da je nevesta).

MIEKE ZAND: Ah, gospodična Leonti-na... lepi ste, kakor Marija v oltarju.

LEONTINA: Dober dan, Mieke...

MIEKE ZAND: Lepa procesija bo, gospo-dična...

LEONTINA: Mislim, da bo, Mieke. Ali še niste videli gospoda strica?

MIEKE ZAND: Ne še... ali naj ga po-iščem?

LEONTINA: Ne, Mieke, bo že prišel po-me... (vse tiho).

MIEKE ZAND: Gospodična Leontina...

LEONTINA: Kaj je, Mieke?

MIEKE ZAND: Zofija je dejala, da vam je dobro, pa ste kar slabi videti...

LEONTINA (se medlo nasmehne): Saj mi je dobro... (spet je vse tiho).

MIEKE ZAND (Po daljšem premoru): Gospodična...

LEONTINA: Kaj je, Mieke...

MIEKE ZAND: Gospodična, kako je z Izidorjem?

LEONTINA: (hoče odgovoriti... a ne more. Preveč jo vse tlačijo, za lahkim ko-rakom se zgrudi nezavestna).

MIEKE ZAND: Moj Bog... gospodična... gospodična... (kliče) Zofija! Gospo-dična Leontina! Zdravnika!

ŽUPNIK (prihiti, prestraši se in poklekne k Leontini. Mieke Zand stoji trepetaje poleg stola): Kaj se je zgodilo? Dete moje!

ZOFIJA: Gospodična!

ŽUPNIK: Prinesite vode in kisa! Hitro! Hitro! (Zofija odhiti). Kako se je to zgodilo, Mieke?

MIEKE ZAND: Govorili sva in...

ZOFIJA (se vrne): Tu je vse...

ŽUPNIK: Močite ji roke... in čelo... in sence...

ZOFIJA: Ali naj ji odpnem obleko?

ŽUPNIK: Ne bo nič pomagalo — čakaj-te... Oh, giblje se... (vsi gledajo na-peto in v strahu Leontino, ki odpira oči).

LEONTINA (se ozre začudeno in se ža-lostno nasmehne): Ah — škoda... kako srečna sem bila... Kako srečna...

ŽUPNIK: Kaj misliš? Kaj ti je?

LEONTINA: Tako lepo se mi je sanjalo, striček... pa je že minulo... (hoče vstati).

ŽUPNIK: Ne, dete moje... ti ne pojdeš s procesijo... preslaba si... ostani tukaj, in se umiri... jaz moram iti, ljudje ča-kajo... ali ti je že bolje?

LEONTINA: Da, stric, Naša ljuba Gospa čaka...

ŽUPNIK (jo ganjen poljubi na čelo, nato odide).

MIEKE ZAND: Le pogum, ljuba moja, bo že minulo...

LEONTINA (V neznosni bolečini): Upaj-mo, da ne...

Zavesa pade.

(Dalje prihodnjič.)

Za naše gospodarje!

Svinjam sonca in zraka!

Na naš članek: »Svinje na sonce!« v 27. številki »Kronike« smo dobili tole pismo:

»Brala sem v zadnji »Kroniki« članek »Svinje na sonce!« Ne vem, kaj bi rekla k temu. Moja mama so bili doma tam doli pod Celovcem, kjer je povsod navada, da svinje pasejo. In ko so prišli sem, so se seveda držali te stare navade; takoj je morala biti ograja, svinje pa so morale vsak dan na pašo.

Toda, kadar so bile bolezni pri svinjah, je bila bolezen vselej najprej pri nas.

Tudi meni se zelo dopade priporočilo, da so zlasti breje svinje in mladi pujski na soncu in da se čim več gibljejo na zraku. Pa, kakor sem rekla: bolezen je bila vselej najprej pri nas. Drugi niso svinj pasli, pa so imeli zdrave živali. Zato smo imeli nato tudi mi svinje v hlevu in bolezni ni bilo več.

Tudi sosed je napravil ograjo in svinje so se vsak dan pasle. Takoj prvo leto so zbolele vse na rdečici in so vse poginile. Tako je bilo tudi naslednje leto.

Imela sem svinjo z 12 pujski. Tretji dan jo denemo malo na prosto, da se sprahodi. Za hlevom je bila mlakuža in svinja se je hitro povaljala v nji. Takoj jo ženem v hlev, ravno je pripihal mrzel veter in svinja je močno obolela, dobila je hudo vročino in veliko truda sem imela, da je ozdravela. Ako bi je ne gonili iz hleva, bi bila pa svinja zdrava.

Po vsem tem sem prepričana: Na vigrad in na jesen svinj ne smemo goniti na pašo in sploh ne iz hleva, ker se na vetru prehladijo. Ako pa pustimo svinje iz hleva v vročih poletnih mesecih, pa je to nevarno zaradi nalezljivih bolezni.

Na to pismo, ki je gotovo pisano iz izkušnj praktične svinjereje, odgovarjamo:

Kakor vsaka žival, tako hoče tudi svinja že po naravi čim več prostosti, čim več zraka in čim več gibanja na prostem, tudi na soncu.

Praktična svinjereja zlasti zadnjih treh do pet desetletij je pokazala, da je svinjereja tem bolj dobičkanosna, da so svinje tem bolj zdrave, da se tudi tem bolje razvijajo, da je okostje tem bolj močno, da se svinje tem bolje in tem hitreje pitajo, da so tem bolj odporne proti raznim boleznim — tudi proti kužnim, ako so bile svinje takoj z mladeža čim več na prostem, ako so bile na paši, ali pa imajo vsaj čim več prilike za gibanje in tudi za kopanje v poletni vročini v tekalšču za hlevom.

Na tem vsem prav nič ne spremenijo posamezni slučaj, iz katerih bi bilo mogoče sklepati, da je svinja žival, ki spada v hlev.

Da pa svinje dobijo zunaj pred hlevom večkrat preje kako kužno, nalezljivo bole-

zen kot pa v hlevu, bo mogoče včasih resnica. To pa le zato in le takrat, ako ne pazimo na snago in red, ki vladata svet, pa morata vladati tudi v svinjaku in na tekalšču, t. j. okrog hleva.

Ako hodijo ljudje iz okuženih hlevov okrog zdravega svinjaka in si tam ogledujejo svinje in se jih mogoče celo dotikajo, ako mečejo mogoče tja ostanke v silo za klanjih ali pa že za kužno boleznijo poginulih svinj, je to najboljša prilika, da se tudi zdrave živali nalezajo kužnih bolezni.

Krivda torej ni v tekalšču samem, ampak je krivda v nezadostni pažnji, krivda je v tem, ker ni reda in snage okrog hleva, krivda je v tem, da smejo razni domači in tuji ljudje s klicami kužnih bolezni na rokah, na obleki in na čevljih k zdravim živalim.

Da se morejo živali izven hleva tudi prehladiti, celo preje in lažje kot v hlevu, je tudi jasno in prav lahko mogoče. To je še posebej nevarno za popolnoma mlade pujske, za breje svinje in za svinje prve dni po porodu, ko so še zelo oslabele in občutljive. Te živali je treba polagoma privaditi na življenje zunaj hleva, morajo se utrditi in moramo zato nekaj dni paziti na nje, oziroma jih puščamo prve dni le kratek čas izven hleva, nato pa vedno dalje časa.

Ako bodo vse to poizkusili in se po vsem tem ravnali oni, ki o pravilnosti tega še dvomijo, smo prepričani, da bodo tudi oni sami spoznali velike koristi, ki jih nudi svinjam gibanje na prostem zraku.

Gotovo je, da je to važno predvsem za plemenske živali in za živali, ki še rastejo, ne pa toliko za živali, ki jih pitamo.

Tudi vroči sončni žarki, ako predolgo časa direktno vplivajo na svinje, tem morejo škodovati, zlasti ako živali še niso utrjene. Temu pa se živali same izognejo, gredo namreč ležat v senco, imeti pa morajo seveda možnost zato.

Dokazano je tudi, da višinski sončni žarki manj škodujejo temnim oziroma temno lisastim živalim kot pa popolnoma belim. Pa to omenjamo le mimogrede, ker za našo svinjerejo splošno ni tako važno.

Da že samo možnost gibanja živali izven hleva ugodno vpliva na razvoj in zdravje živali, je dokazano ne le v knjigah, ampak še bolj v praktični živinoreji.

Še bolj gotovo je koristna paša. Tam živali, ne le da dobijo čim več možnosti gibanja na prostem, dobijo tudi raznovrstno hrano. To pa svinjerejo zelo poceni.

Seveda morajo biti pa pašniki pravilno urejeni in morajo na njih dobiti svinje zadostno pašo.

Med pasjimi dnevi

(Nekaj navodil kmetovalcem za avgust)

Na polju.

Žetev žita je ta mesec končana tudi v planinskih krajih. Vedno znova moramo opozarjati in opominjati: Takoj po žetvi preorj strnišče! Velikega pomena je to za zemljo, velikega pomena za pridelek v prihodnjem letu.

Do srede meseca sejemo zimske oljnate rastline, oljno repico (raps).

Kopljemo rani krompir, ki ga čimprej oddamo zbiralni zadrugi ali trgovcu, da dosežemo višjo ceno. Cena za krompir je od 1. do 15. avgusta 70 šilingov, od 16. do 31. avgusta pa 60 šilingov za 100 kilogramov.

Sejemo rastline za zeleno gnojenje. Vse premalo še to pri nas cenimo. Ta mesec je začetek košnje otave.

V sadovnjaku.

Ako je močna in dolgotrajna suša, zalivamo drevesom, ki so s sadjem bogato obložena, da se morejo plodi pravilno razviti, da prisilno ne dozoriyo in predčasno ne odpadajo.

Zemljo pod drevesno krono rahljamo in zatiramo tako plevel, ki odvzema hrano.

Zatiramo in uničujemo razne škodljivce, odstranjujemo gobo in osušeno skorjo, pobiramo in zbiramo odpadlo sadje.

Na vrtu.

Sejemo zimsko glavnato salato in jesensko repo. Presadimo endivijo, deloma še zgodnje kolerabice in glavnato salato.

Ako sta čebula in tudi česen že dozorela, te pridelke že spravljamo ter jih imamo spravljene na suhem in zračnem prostoru.

Pazimo na belega metulja, kapusovega belina, ki nam z zaleganjem jajčec, iz katerih se izležejo gosnice, napravljajo veliko škodo. Zlasti zjutraj ob rosi lahko uničuje-

mo metulje, ko še ne morejo leteti in sedijo na listih razne zelenjave na vrtu.

Pri živini.

Skrbimo, da bomo imeli za domače gospodinjstvo in deloma za prodajo v zimskem času dosti jajc. Najbolj prikladna za vlaganje so jajca iz meseca avgusta.

V čebelnjaku.

Družine, ki še nimajo zimske zaloge, moramo krmiti. Uničujemo razne sovražnike čebel, kakor ose, sršene, mravlje, razne črve, posebno pa molje, ki morejo uničiti vse čebelarjeve upe in napore.

Preglejmo vse družine, da mogoče niso brez matice.

Okrog doma.

Glejmo vedno na to, da bo na dvorišču vedno red, povsod naj bo snažno, ne ležijo naj povsod natrošeni ostanke slame.

Naročimo umetna gnojila za jesensko setev.

Napravimo natančen in dokončen načrt za jesensko obdelovanje njiv, za jesensko setev in za jesensko gnojenje.

PET VAGONOV KROMPIRJA NA EN HA

Skoraj se sliši kot pravljica iz Indije Kromandije, pa je vendarle resnica.

Urađu za preizkušnje najboljših kulturnih rastlin pri kmetijskem ministrstvu Združenih držav se je posrečilo dobiti novo sorto krompirja, ki daje na enem hektarju 47 ton pridelka.

Razen tega je ta sorta krompirja skoraj neobčutljiva za nekatere hude krompirjeve, zlasti glivične bolezni.

To sorto krompirja se je posrečilo dobiti po petnajstletnem napornem preizkusnem delu.

Evropski obnovitveni načrt in gospodarstvo Združenih držav

Med tiskovno konferenco, ki se je pred kratkim vršila ob koncu prvega četrtletja delovanja uprave za gospodarsko sodelovanje, je upravitelj Paul Hoffman v odgovor na komunistične obdolžitve, da Združene države obsipajo Evropo z vojnim preostankom, pojasnil, kako v resnici vse to, kar pošljejo v Evropo, pomeni znatno žrtev za gospodarstvo in narod Združenih držav.

Iz uradnik statistik je razvidno, da so do sredine preteklega meseca nakazila Uprave za gospodarsko sodelovanje (ECA) državam, članicam evropskega obnovitvenega načrta, in Kitajski dosegle vrednost 394 milijonov dolarjev, všteti stroške za pomorski prevoz. Tej skupni vsoti so Združene države prispevale z blagom v skupni vrednosti 294.120.798 dolarjev, katerim je treba prišteti še 6.500.000 dolarjev nujne pomoči Grčiji v surovinah in proizvodih, ki so jih skoraj vse poslali iz Združenih držav. Z drugimi besedami povedano, je ameriška proizvodnja prispevala 70% vseh dobav blaga Uprave za gospodarsko sodelovanje.

Iz Združenih držav pride večji del žita, moke in premoga v Evropo. Bombaž, tobak, živalske maščobe, železno pločevino, cink, kositer, stranske petrolejske izdelke, polizdelano in izdelano jeklo, baker in zdravila dobavljajo državam članicam evropskega obnovitvenega načrta in Kitajski skoraj izključno na račun tekoče ameriške proizvodnje.

Tako ogromno izvažanje pa bo nedvomno vplivalo na razpoložljivost notranjega domačega trga in na notranji gospodarski položaj Združenih držav, seveda v različni meri od slučaja do slučaja; te gospodarske težave pa bo mogoče obdržati v znosnih mejah le, če bomo izvajali načrt za pomoč previdno in bomo strogo upoštevali normalne gospodarske pogodbe.

Dočim menijo na splošno, da bosta polje-

Kdo ima pravico do družinske pomoči?

Pravočasna prijava, sicer izpade bolniški prispevek

Pred kratkim je bil v celovškem radiju dvogovor med ravnateljem Valentinom Justom in upravnim revizorjem Hoferjem od pokrajinske bolniške blagajne za Koroško o važnih vprašanjih bolniškega zavarovanja.

Pravico do družinske zdravniške pomoči imajo samo mož in otroci, če živijo v tuzemstvu in nimajo druge pravice do zdravniške oskrbe. To je na primer slučaj tem, kjer je žena sama zaposlena in zavarovana pri neki drugi bolniški blagajni. Življenska družica pa nima pravice do zdravniške oskrbe. Za otroke se konča ta pravica, ko so dopolnili 18. leto starosti, razen če obiskuje otrok šolo, v kateri se pripravlja na svoj bodoči poklic. V tem primeru ima pravico do družinske zdravniške oskrbe do 24. leta, ali pa, da je nesporno dokazano, da je nesposoben za izvrševanje kakršnegakoli poklica. V tem primeru ni nobene starostne omejitve.

Kot upravičeni otroci veljajo samo zakonski, pozakonjeni, adoptirani, nezakonski otroci zavarovane žene, nezakonski otroci zavarovanega, če je njegovo očetovstvo dokazano in razen tega pastorki (Stiefkin-der) in vnuki, če skrbijo zanje zavarovani, to se pravi očim ali mačeha v pretežni večini. Pravice do zdravniške oskrbe nimajo rejenci, za katere zavarovani ni dolžan skrbeti. Nezakonski otroci dobijo zdravniško oskrbo načelno od zdravniške blagajne zavarovanega očeta, če je njegovo očetovstvo dokazano, v nasprotnem primeru pa od bolniške blagajne zavarovane matere. Pravica do družinske bolniške oskrbe pa ni odvisna od skupnega življenja zakoncev, vendar pa mora biti zakon še veljaven in obstajati. Otroci ločenih staršev se lahko poslužijo bolniške blagajne matere, če živijo z njo v skupnem gospodinjstvu. Če pa mati ni zavarovana, se otroci lahko obrnejo na bolniško blagajno očeta.

Za bolniško prijavo je odgovoren samo zavarovanec. Poznejše zdravniško potrdilo o obolenju ne zadostuje, ampak izgubi prošilec pravico do bolniške podpore, če bolniška prijava ni bila izročena pravočasno. Samo takojšnja bolniška prijava cmogoča bolniški blagajni, da lahko ugotovi pravico do bolniške podpore, in se zavaruje proti zlorabi. Ker se teh pravil večkrat ljudje ne držijo, se zgodi, da zavarovanci ne dobijo bolniške podpore. Če se je bolniška prijava na pošti izgubila in je to mogoče dokazati, potem pravica do bolniške podpore ne zapade. Seveda je treba po ugotovitvi, da je prva prijava izgubljena, ponovno prijaviti.

Zavarovanci naj se obrnejo glede pojasnil na bolniško blagajno, kjer bodo dobili vedno točna pojasnila.

delska proizvodnja in proizvodnja prehranjevalne industrije zmožni zadostiti brez prevelikih težav ogromnim zahtevam uprave za gospodarsko sodelovanje, pa predvidevajo težji položaj glede maščob in olj, čeprav upoštevamo znatne napore ameriškega trga bodisi glede cen in glede povpraševanja. Enako se je tudi bati, da bo evropska potreba po bombažu zahtevala prevelik napor vse ameriške proizvodnje bombaža, dočim pa bo proizvodnja ostalih tkaninskih vlaken več kot zadostna, da bo mogla zadovoljiti povečani izvoz. Slabše izgleda pa daje jeklo, bodisi izdelano ali polizdelano. Na podlagi predloženih načrtov bi morala Evropa prejeti v prvih 15 mesecih delovanja evropskega obnovitvenega načrta 2.500.000 ton jekla. To je količina, ki bo po mnenju merodajnih industrijalcev povzročila verjetno težke omejitve na notranjem trgu ter bo povečala težave, ki so že v Združenih državah v tem življensko važnem odseku industrije. Tudi izvoz neželčnih kovin bo lahko povzročil težave.

Za stroje na splošno pa je položaj precej ugoden: izvoz tovornih avtomobilov in avtomobilov ne bi mogel vplivati več kot 3% na sedanjo ameriško proizvodnjo, kar bi bila količina, ki bi se dala prenesti. Tudi ni predvidevati težave pri dobavah drugih strojev (obdelovalni stroji, črpalke, kompresorji itd.), ki so predvidene v vrednosti 565 milijard dolarjev. Tudi dobave električnega materiala ne bi v prvih 15 mesecih evropskega obnovitvenega programa povzročile motnje, posebno če bi dali prednost strojem, ki se hitro izdelajo, nekateri tipi generatorjev pa zahtevajo več kot eno leto za izdelavo.

Tudi premog (36 milijonov ton) bodo dobavili lahko brez težav, če se bo obdržal sedanji produkcijski ritem. Pri petrolejskem odseku in to tako za surovi petrolej kot za derivat, pa bo izvoz, ki je predviden po evropskem obnovitvenem programu, močno vplival na razpoložljivost v Združenih državah in to v precej večji meri kot pa je bilo do sedaj.

Izredno težavna pa izgleda dobava dušičnih umetnih gnojil (32.000 ton), ki je blizu največjemu nivoju ameriških možnosti, ki pa ima izredno važnost pri obnovi evropskega poljedelstva. V tem odseku bo tudi težko ugoditi velikanski zahtevi po jedelskih strojih — tako zahtevajo v poročilu pariške konference nakazilo v vrednosti 932 milijonov dolarjev — posebno če upoštevamo potrebo notranjega trga, kjer obstoja veliko povpraševanje. Ameriški izvedenci na tem področju zatorej ne predvidevajo, da bo moči izvoziti več kot za 545 milijonov dolarjev poljedelskih strojev.

STEKLO — UMETNO GNOJILLO

Ameriški znanstveniki na vseučilišču Illinois so po večletnih poizkusih dobili novo vrsto stekla, ki je spojina kalija, fosfatov, raznih drugih rastlinskih hranilnih snovi in pa kremenčeve kisline.

Novi proizvod ima ali obliko steklene volne ali steklenega praška in je — kar je izredno važno — v zemlji topljiv. Ker je to steklo v zemlji le polagoma topljivo in se zato ne more izprati v nižje plasti, traja njegovo delovanje pet let. Zato bi bilo potrebno s tem umetnim gnojem gnojiti, seveda zato v povečani količini, le vsakih pet let.

Tako bo mogoče nabirati v zemlji rezerve rastlinskih hranilnih snovi za mnogo let, kar do sedaj ni bilo mogoče, ker so pač neporabljene hranilne snovi padavine izprale in so z njimi pronicale v nižje zemeljske plasti, kjer rastlinskim koreninam niso bile več dostopne.

DUNAJSKI JESENSKI VELESEJEM 1948

Dunajski velesejem — Delniška družba objavlja:

Da bi bila domačim in inozemskim kupcem dana možnost nemotenih pogajanj in sklepov kupčij z razstavljalci na dunajskem jesenskem velesejmu, ki se bo vršil od 5. do 12. septembra, sta 6. in 7. september in sicer od 9. do 13. ure določena kot »predpoldneva interesentov.« Ob tem času je dovoljen vstop v obe velesejski palači le s stalno izkaznico inozemskih obiskovalcev, dalje s stalno izkaznico pokrajinskih obiskovalcev in s posebnimi vstopnicami za interese.

VELESEJSKA MODNA RAZSTAVA

Ob času dunajskega jesenskega velesejma, ki bo od 5. do 12. septembra, se bo dnevno ob 16.30 uri vršila v slavnostni dvorani dunajskega magistrata velika dunajska modna revija pod naslovom »Z gospo modo okrog sveta.« Udeležitev preko 50 vodilnih dunajskih modnih tvrdk vseh panog in sodelovanje cele vrste poznanih dunajskih odrskih ljubljencev zagotavlja smotru te modne razstave, predvajati domačim in inozemskim obiskovalcem izdelke dunajske modne obrti, popolen uspeh.

Kakšen naj bo ameriški predsednik

Nesporno bo prihodnjih pet let predstavljal zelo kritično obdobje v zgodovini Amerike in sveta.

Ker ležijo problemi bližnje bodočnosti v glavnem v območju zunanje politike, bo imel predsednik sam odločilno vlogo, kajti na poprišču zunanje političnih odnošajev zavisí skoraj vse od njegove pobude in od njegovega odločujočega vpliva.

Nastane torej važno vprašanje, katere osebne lastnosti so potrebne, če naj bo mesto predsednika uspešno. Po katerih vidikih naj sodijo državljani ali stranke sposobnost kakega predsedniškega kandidata? Ker se ne more točno predvidevati, katero obliko bodo zavzeli bodoči problemi, se seveda tudi ne more podati točnega predpisa za izbiro bodočega predsednika, vendar je koristno se spominjati, kakšne lastnosti so pokazali prejšnji predsedniki v položajih, v kakršne bodo Združene države verjetno spet prišle.

Prva in samoumevna sposobnost, ki jo predsednik mora imeti, je sposobnost razvijati lastno inicijativo.

Ne moremo pa govoriti o inicijativi, ne da bi s tem načeli vprašanje, pri kom in v kateri smeri naj se uveljaví osebni vpliv predsednika, ker politično vodstvo naravno ne dela v brezračnem prostoru.

V prvi vrsti gre za vodstvo javnega mnjenja. Znani publicist Walter Lippmann je nekoč govoril o »brezglavi javnosti«, in zares se pojavlja javnost včasih tako mnogolično, nestanovitno in nerazumljivo kot slepi. Mi pa vemo iz izkušenj, da se lahko javno mnenje poenoti in napoti v gotovo smer. Sposobnost to storiti je eden glavnih darov predsednika. Zato ni nobenega enostavnega pravila. Toda vsi veliki ameriški predsedniki — mogoče z izjemo Jeffersona — so posedovali ta poseben talent za pravo besedo, za smelo dejanje in za dramatičen poudarek bistvenega.

Z modernimi sredstvi, s katerimi se lahko doseže množice, se sicer kvantitativno olajša predsedniku vpliv na javno mnenje, ne pa tudi kvalitativno. Tako se je na primer radio v rokah Roosevelta ali Churchilla izkazal kot izredno učinkovito orodje, izgleda pa, da se ne obnese posebno, če se ga posluži Attlee.

Mogoče še važnejše kot radio je tisk, kajti predsednik lahko doseže široke množice po radiu le ob redkih prilikah, s tiskom pa ima opraviti dnevno — neposredno ali posredno. Kaj pomeni tisk za zvezo med predsednikom in javnostjo, se je v polni meri prvič pokazalo za časa predsednikovanja temperamentalnega in duhovitega Theodora Roosevelta, ki ni umel ravnati s tiskom nič manj uspešno kot Franklin D. Roosevelt.

Druga naloga ameriškega predsednika je vodstvo njegove stranke. Dolgo časa je veljalo za nezasišano, da bi bil predsednik hkrati poglavar stranke in države. Jasnejši pogled na funkcijo politične stranke v javnem življenju Amerike pa je dovedel do spremembe tega, stvarnosti nasprotujočega naziranja.

V tem pogledu vsaj se je ameriški sistem vedno bolj približeval angleškemu. Dejanjsko mora biti ameriški predsednik istočasno neke vrste ministrski predsednik in se mora obdati s člani vladi, ki niso samo svetovalci, temveč so se hkrati tudi izkazali kot lojalni sodelavci. Posluževati se mora svojega strankarskega stroja in po potrebi imeti svoje strankarske prijatelje čvrsto na vajetih.

Menda ni potrebno posebej omenjati, da je za izvrševanje omenjenih stvari potreben največji politični takt. Le prelasko more raniti predsednik občutljivost kongresa in javno mnenje, če hoče nastopati kot diktator.

Tretjič mora predsednik kazati kongresu smer. To je pač laže rečeno, kot storjeno. V glavnem pa nikakor ne zavisí popolnoma od tega, koliko lahko predsednik računá na svojo lastno stranko. Nekaterim predsednikom se ni posrečilo kongresa uravnati v zaželeno smer, čeprav je imela njihova stranka v kongresu večino; drugi predsedniki, katerih stranka je bila v manjšini, pa so znali to zapreko vsaj za krajšo dobo premestiti. Potreben je pogum in diplomatska spretnost, če se naj pristaše nasprotnih si strank v kongresu pregovori, da naj pozabijo na svoj spor v korist skupnega smotra. To se lahko posreči in se je posrečilo zlasti v vojnem času, do gotove stopnje pa tudi v miru, kot to dokazuje skupna fronta obeh strank v vprašanjih zunanje politike v zadnjih dveh letih.

Četrtič mora predsednik v zadevah svetovne politike voditi. (To se bo v prihodnjih štiriletnih službeni dobi državnega poglavarja jasno pokazalo). Njegove odgovornosti na tem polju sploh ni mogoče preceniti.

Predsednik se ne sme omejevati na to, da določa splošne smotre zunanje politike. On jo mora tudi vedno spravljati v tok in konkretno oblikovati. Vrhovno zvezno sodišče v Washingtonu je še nedavno označilo pravice predsednika na tem polju za »popolne in izključne«.

Ako pa hoče igrati prevladujočo vlogo v svetovni politiki, mora imeti predsednik naravno še različne druge lastnosti. Predvsem mora biti sposoben za duševno sprejemanje in pravilno vrednotenje informacijskega materiala. Danes je bolj važno kot kdaj koli prej v mirnem času, da je predsednik dobro informiran in da ima objektivne, dobre svetovalce. Nemogoče je od njega zahtevati, da bi se dobro spoznal v vsakem kotičku mednarodnega položaja, v Kitajski ali v Turčiji, v zelo zapletenem palestinskem vprašanju, v podrobnostih francoske in italijanske notranje politike ali v angleškem gospodarskem življenju. On si pa lahko in si tudi mora zagotoviti pomoč ljudi, ki so v vseh teh stvareh resnično doma.

Problem informacije pa ni le vprašanje organizacije, temveč tudi vprašanje osebnosti. Čeprav ne moremo od nobenega predsednika zahtevati, da pozna vse podrobnosti svetovne politike, lahko pa od njega pričakujemo, da pozna in razume ameriški narod. Ni ravno potrebno, da bi bil globok poznavalec ameriške zgodovine, na vsak način pa mora poznati duha Amerike. On mora vedeti, kaj lahko pričakuje od Američanov, kako se bodo odzvali na določeno krizo in kako se mora z njimi ravnati. On mora znati razlikovati med pristnim in potvorenim amerikanizmom. On mora poznati ne le zgodovino materialnih naporov svoje dežele, temveč tudi zgodovino duševnih naporov. On mora vedeti, da je vedno bila velika tradicija ameriške zgodovine ne svobodno podjetništvo, temveč svobodni človek.

Ako naj ima predsednik uspehe, mora imeti še vrsto drugih lastnosti, ki so enako važne v notranji kot v zunanji politiki. Mora biti gibčen in hkrati trden. Nekatere

močne osebnosti med ameriški predsedniki niso imele te lastnosti.

Lincoln pa jo je imel v taki meri kot nobeden drug ameriški predsednik. Nekateri njegovih sodobnikov so ga imeli bolj za gibčnega kot za trdnega, kajti on je dajal radikalom in konservativcem — včasih celo Jugu — številne koncesije, v osebnih zadevah je imel brezkončno potrpežljivost in neomejeno prožnost. Njegovo trdnost so šele polagoma začutili.

Zelo sorodna s smoterno prožnostjo je enako težko opisljiva sposobnost, ki bi se jo lahko označilo za konkretno bistrotnost. Najboljši primer je spet Lincoln.

Končno mora imeti veliki predsednik ustvarjalno fantazijo. Ne sme se izgubljeti v podrobnosti, ne sme se pustiti spraviti s smeri s prepisi ali z malenkostmi notranje ali zunanje političnega značaja. On mora obdržati v vidu odločilna vprašanja bodočnosti in se mora pri tem v glavnem sam nasesti. On se mora osredotočiti na kak veliki načrt, na pomemben smoter, notranje politično mogoče na ohranitev naravnih zakladov svoje države, na poplavljanje zdravstva in vzgoje, na ustvaritev socialne enakosti, ki ne obstaja le na papirju, ali — na zunanje političnem polju — na zopetno vzpostavitev svetovnega gospodarstva, na napredek kulturnozaostalnih narodov, na končno utrditev miru in mednarodnega reda.

On si mora biti na jasnem o idealnem in o umestnem in se mora boriti brez strahu za ideal. Zaupati mora svojemu narodu in verjeti na končno zmago naroda. Vedno naj ima pred očmi visok opomin Woodrova Wilsona.

»Človeška srca se obračajo do nas, človeška življenja zavisijo od nas, človeški upi nas kličejo in nam pravijo, kaj naj storimo. Kdo se lahko izkaže vrednega takega zaupanja in kdo se drzne odpovedati poizkusu? Pozivam vse poštene, rodoljubne in napredne ljudi na svojo stran. Če mi pomaga Bog in če mi bodo ljudje pomagali z nasvetom in dejanjem, bom v njihovi službi uspel.« (»The New York Magazine«).

Kako izdelujejo nylon svilo

»Kljub praktičnim prednostim umetnih tkanin, bodo žene, kot jih poznam, vedno raje uporabljale svilo.«

To so bile besede, ki jih je izgovoril kitajski finančni minister M. H. Kung, ko so ga lani vprašali ameriški novinarji, kaj misli o nevarnosti nylon-industrije za tkalnice svile Daljnega vzhoda.

Dejstva pa so to izjavo formalno ovrgla. Celo v deželah kot Franciji in Italiji, kjer je uporaba svile postala izročilo, prehajajo ženske vedno bolj k nylonu (izg. najlon). V južni Ameriki so nogavice, »ki jih ni treba nikdar krpati ali likati«, del opreme vsake elegantne dame. Izvoz nylona na Japonsko daleč presega potrebo ženskih pomožnih sil ameriške zasedbene armade. Za civilno prebivalstvo v Združenih državah je uporaba nove tkanine postala navada vsakodnevnega življenja.

Nylon se pa nasprotno z zelo razširjeno bajko nikakor ne izdeluje iz steklenih vlaken. Nylon se prideluje iz premoga, zraka in vode. Iz premogovnega katrana se z destilacijo pridobi phenol in benzol. Iz zraka se dobi kisik in vodik in kar se tiče vode, dobavljata ta seveda vodik. Vse te kemije, sestavine se v ogromnih kuhalnih loncih polymerizirajo. Tako pridobljeni produkt se imenuje »nylonova sol«.

Sol slabše kakovosti zberejo v obliki kosmičev v velikih sodih in jo odpeljejo v tovarne za umetno smolo; iz te soli izdelujejo nylonove glavnike, krtače in izolacijske plošče.

Fino sol pa predelujejo v tkanino. Raztopljeno v vodi prepeljejo to sol v cisternah v tkalnice. Tam predelujejo nylonovo sol z raznimi kemičnimi in fizikalnimi postopki, končno gre proizvod skozi ozke odprtine sita, kjer dobí obliko vlaken. Nylonovo vlakno se nato še zvije in apretira ter nato enakomerno navije na vretena. Zadnji postopek z vlakni se vrši v zaprtih aparatih za vretje in to je dovedlo pri ameriških delavkah do govornice, da se nylon »kuha v pečeh«. Tako je končno nylonovo vlakno pripravljeno za tkanje. »Vlak vreten« spravi nato izgotovljena vlakna v tkalnice.

V Združenih državah prijavljeni patenti pa kažejo, da bo prišlo v tem pridelovanju v kratkem do radikalne spremembe. Ameriški kemiki poizkušajo že več let pridobiti nylon iz surovine, ki bi bila cenejša in katere bi bilo na razpolago v večjih množinah

riki lahko kupiš kravato ali moške nogavice iz nylona. Nylonova kravata pač ne dosega svilene kravate; moške nogavice pa imajo vse dobre lastnosti nylonove tkanine.

NEVSEČNOSTI NYLON SVILE

Pri nekih letalskih produkcijah v Santiagu je kazal zračni akrobat, kako se pada iz višine v strmoglavem poletu skoro do tal; pri tem je hotel pokazati še več in je zameglil gledalce v oblaku plina, ki ga vporablja za »pisanje po nebu«. Elegantne čilenke, ki so bile med občinstvom, pa so bile tega galantnega pozdrava le malo ve-sele: sulfat je razkrojil vse njihove nylon nogavice, pa tudi vsa oblačila iz nylona, ki so jih ravno nosile in tako so morale boste domov.

Se bolj čudne posledice je imela nepremišljenost neke neveste v Angliji, ki je bila oblečena od nog do glave v material iz nylona in ki se je pustila fotografirati. Na poročni sliki je stala poleg svojega moža čisto gola. Ker učinkuje tkanina pri močni osvetlitvi prosojno, ni prišla na ploščo. V pomirjenje vseh nevest, ki bodo v bodoče oblečene v nylon, je pristojni minister v parlamentu zagotovil razburjenega poslanca, da bo tekstilna industrija v bodoče poskrbela, da se kaj takega ne bo več zgodilo.

(„The Daily Herald“ — AIS)

Truman in Barkley

Sedanji kandidat demokratske stranke pri prihodnjih volitvah za predsedniško mesto Združenih držav in sedanji predsednik Harry Truman je bil rojen 8. maja 1884 v Lamarju, mestecu v osrednje-južnem Missouriju. Svoje detinstvo je preživel na farmi, ki so jo njegovi starši kupili, ko je imel štiri leta.

Ko je bil še mlad, se je podal na delo v mesto, toda kmalu se je vrnil na farmo, da bi pomagal očetu. Tam je ostal deset let. Teh let se spominja kot najsrečnejših v življenju.

Ko je izbruhnila prva svetovna vojna, je Truman vstopil kot prostovoljec v narodno stražo Missourija, nato pa kot poročnik v vojsko.

Povišan je bil v kapetana, končno pa v majorja. Boril se je na francoski fronti v različnih bitkah.

Ko se je vrnil v domovino, je v juniju 1919 poročil Bess Wallace in imel z njo eno hčerko, Margaret.

Podrobnosti Trumanove kariere po prvi svetovni vojni pa so že dobro poznane. Pečal se je s trgovino, toda ni uspel zaradi krize, ki je nastala po vojni. Plačal pa je do zadnjega centa svoje upnike.

Politična karijera Trumana pa se je pričela v letu 1922, ko so ga izvolili za okrožnega sodnika. Leta 1940 je bil izvoljen za senatorja, čez štiri leta pa potrjen ponovno v tej funkciji.

Leta 1944 je bil imenovan za podpredsednika. To mesto je zavzemal le dobre tri mesece, ker je nato po Rooseveltovi smrti stopil na predsedniško mesto.

Kar se tiče demokratskega kandidata za podpredsedniško mesto, senatorja Barkleya, se je njegovo javno življenje pričelo leta 1905, ko so ga izvolili za javnega tožilca grofije McCracken v Kentuckiju. Nato je bil Barkley 13 let poslanec v predstavniški zbornici, nato pa postal leta 1926 senator. V senatu je postal voditelj demokratske stranke, kar je ena najvažnejših funkcij v Kongresu.

Leta 1940 je s podporo demokratske večine Kongresa imel Barkley vlogo izredne važnosti, ko je dal odobriti zakon za obvezno vojaško službo, zakon o najemu in zakupu ter še mnogo drugih važnih zakonov.

V maju leta 1948 je prejel letno premijo 10 tisoč dolarjev od tednika »Colliers Magazine« za svoje delovanje za učinkovito dvostrankno politiko na zunajpolitičnem polju. Barkley je to vsoto daroval medicinski fakulteti univerze v Louisville v Kentuckiju za ustanovitev fonda za raziskovanja o srčnih boleznih. (SDWB-AIS)

Predor pod Rokavskim prelivom

Predsednik društva za graditev predora sir Herbert Walker je dne 26. julija govoril v Londonu in rekel, da bi predor stal 10 milijonov funtov šterlingov.

»Vsako leto«, je govoril »bi rabili dva milijona funtov šterlingov, od katerih bi plačala vsaka država polovico, to je Anglija in Francija in po petih letih bi se srečali nekje pod morjem. Predor bi bil v premeru manjši od londonske podzemeljske železnice, vendar bi bilo v njem dovolj prostora.«

Povedal je, da so nekaj sto metrov predora že naredili na obeh straneh, toda Angleži mislijo, da bi bilo najbolje začeti čisto na novo. Najprej naj bi naredili glavni predor, po prvih petih letih pa bi zgradili še dva predora za promet, kar bi stalo 45 milijonov funtov šterlingov.

Izpod domače lipe

MOKRIJE

Dolgo je že, kar smo se zadnjič oglašili. Pa tudi se ni kaj takega zgodilo, kar bi bilo vredno napisati. Smo bolj v stran pomaknjeni in pri nas ni posebnih novic.

Danes sporočamo samo žalostno vest. Pretekli teden je umrl po dolgi in težki bolezni Janez Neubersch, podomače Toplič. Nič mu ni pomagalo zdravljenje doma in v bolnišnici. Pokopali smo ga pri sv. Danijelu, kamor ga je spremljalo veliko ljudi, kar je dokaz, kako priljubljen in cenjen je bil med sosedmi in znanci. Č. g. prost Truppe so v poslovnem govoru opisali njegovo življenje, ki je bilo izpolnjeno z delom in skrbjo za družino in dom. Velika kmetija bo zelo pogrešala pridnega gospodarja in očeta, ki je zatisnil tako zgodaj svoje oči, star komaj 43 let. Za njim žaluje žena, trije nedorasli otroci in mati. Vsem izrekamo naše iskreno sožalje, pokojnemu pa daj večni Bog mir in pokoj!

Vreme nam nagaja, da ne moremo spraviti snop pod streho. Sedaj imamo tudi Mokričani enkrat dovolj vode, da nam vse povsod čez teče.

Za danes naj bo dovolj. Pa še drugič kaj in bolj veselega!

ŠMIHEL NAD PLIBERKOM

V Večni vasi sta si obljubila trajno zvestobo in ljubezen Simon Fera p.d. Radarjev iz Večne vasi in Marija Ažman p.d. Cekovčova iz Podgore. Isti dan 12. julija sta se v Šmihelu poročila Karol Bričko p.d. Miklinov na Bistrici in Ana Viternik p.d. Ogrinova iz Dvora. Obema paroma želimo obilo sreče in veselja v novem stanu!

Bela žena, smrt, pa je bila letos kar debra do nas. Meseca junija nihče ni umrl. Kar veseli smo bili, da ni bilo pogrebov. A zdi se nam, kar je junija zamudila, to je hotela dopolniti julija.

Mala Vrbnikova Bibka iz Bis trice je hudo zbolela, iskala je pomoči v bolnišnici v Celovcu, a ni bilo več pomoči. Dobila je zastrupljenje krvi. Starši so hoteli Bibko pripeljati domov, da bi v rojstni hiši zatisnila oči za ta svet, pa je že med potjo umrla. 7. julija se je poslovila cela šola, otroci in učitelji, od rajne Bibke pri odprtem grobu. Sončna, vedno se smehljajoča Bibka bo nam ostala v trajnem spominu.

Malejeva Rezika iz Letine je šla 14. julija še prej v večnost, predno je dokončala svoje drugo leto.

Ažmanova mati so dolgo trpeli, imeli so hudo bolezen, raka na obrazu. Na eno oko že prej niso videli, polagoma jim je rak razjedel še zdravo oko in tako so bili zadnjega pol leta popolnoma slepa. Strašno je razjedel rak obraz in vedno hujše so bile bolečine, katere so vdano prenašali. 15. julija jih je rešil ljubi Bog trpljenja, katerega so zelo vdano prenašali. Rojena je bila rajna na Lešah pri Prevaljah, a že 50 let so bili stalno v Šmihelu tako, da so po-

stali čisto naša in domača. Radi njihove skromnosti jih je vse spoštovalo. Temu je priča obilna udeležba pri pogrebu.

V najlepši dekliški dobi z 25 leti nas je zapustila Aplenova Milka iz Gonovec. To sončno, veselo, pošteno in pridno dekle je moral vsak rad imeti. Bila je vzorna družbenica, vnetja širiteljica dobrega tiska, posebno »Nedelje.« V veličastnem sprevodu smo spremljali rajno Milko Saler v torek 20. julija k zadnjem počitku. Zadnjičast so izkazali: prečastiti gospodje Srienec, Šturm, bogoslovec Lesjak in domači župnik, ki je vodil žalni spreved, cerkveni pevci, ki so peli na domu, med potjo, v cerkvi pri žalni božji službi in ob grobu, šolske sestre iz Velikovca, njene sogojenke iz gosposkega tečaja od blizu in daleč, šmihelska dekliška Marijina družba in obilo deklet in odrastlih ljudi. Dobro Milko hočemo ohraniti v trajnem spominu, Aplenovi družini naše iskreno sožalje, ki je imela tekom dveh mesecev dva pogreba.

SELE

Letošnje deževje z mrazom je tudi našim setvam prizadejalo mnogo škodo. Meseca junija jih je dvakrat potlačil sneg. Pri delek rži bo znašal komaj četrtino. Še julija je na šajdi slana pokuhala krompir. Seno je bilo težko spraviti, za žetev pa so nastopili lepi sončni dnevi. Vsled deževja je pod vasjo Husova mlaka visoko narasla. Posestnik ima škodo, ker ne more kositi, mlaka pa, ki bi jo zdaj skoraj mogli imenovati jezerce, nudi v toplih dnevih hladilo onim, ki jo rabijo za kopaljšče.

Štirinajstletni Pipanov Florej je na Grosi planini pod Košuto iskal ovce. Pri tem je na kamnu tako spodrknil, da se mu je na kolenu odril velik del kože. Ker ni imel pri sebi ničesar, kar bi mu služilo za obvezo, je hitel brez odmora domov in dospel tja, še predno je izkrmavel. Poklicani zdravnik mu je nudil prvo pomoč in fant bo kmalu spet skakal okrog.

V nedeljo 27. junija je igralska družina prosvetnega društva »Gorjanci« iz Kotmarjevasi priredila izlet v Sele in uprizorila šaloigro »V Ljubljano jo dajmo.« Igralci so svoje vloge kar dobro rešili, igra sama pa je vsebinsko plitva. Sicer je pa tudi društveni govornik sam poudaril, da ni namen izletnikov z igrjo se postaviti, ampak spoznati lepo selsko pokrajino in navezati s Selani ožje prijateljske stike. Kotmirški pevci so lepo zapeli več pesmi, nekatere nam še čisto nove. Posebno nam je ugajala ona o kotmirški fari. Menda je bilo Kotmirčanom v Selah le všeč, kajti štiri tedne pozneje — 25. julija — nas je obiskala druga igralska skupina, ki nam je zelo lepo uprizorila Finžgarjevo »Razvalino življenja.« Igralci so se res vživeli v svoje vloge. Žal, da se niso tudi vsi gledalci pogledali v vsebino igre in ji tako sledili ter imeli od nje duševnega užitka. Obakrat je bila dvorana polna, dokaz, da so nam bili »Gorjanci« dobrodošli.

Klemen in Petrič sta tiho odhajala čez kolonijo. V Klemenu je vse vrelo. Rad bi izkričal bolečino, ki ga je žgala. Čutil je, da ni hujšega kakor tepena ljubezen.

»Resnik te sovraži,« je jezno siknil Petrič.

»Ne samo mene,« se je krotil Klemen.

»Tebe tudi. Še tiste, ki jih ne pozna.« Sernjavski je službo sprejel, Jakopin tudi. Klemen bi se rad oglašil in povprašal še pri Križnarju. Toda bal se je novega razočaranja.

Zato je vprašal raje Modriša. Z obema rokama je zgrabil za ponudbo.

Kljub vsemu se je Klemen potrj vračal. Resnikov nastop ga je ranil in rana se je razbolela šele v semenišču, ko je stopil v mir in tišino.

Koj, ko je oblekel talar, je odšel v kapelo. Nekam je moral, da se raztoži.

Truden je sedel v klop.

»Gospod, vse mi gre narobe. Ljubezen nosim, psovke sprejemam. Tako sem majhen med sovražniki, manjši od Davida, ki se je s pračo boril proti Goliatu.«

Razklepalo se je Klemenovo srce kakor školjka.

Kakor da se je za odgovor vzdignil starec na otoku Patmosu, učenec ljubezni, sv. Janez, mežiknil z na pol slepimi očmi in starčevsko-otroško dejal:

»Carissimi! Nolite mirari, si vos mundus odit.«

»Nolite mirari,« je tiho ponovil Klemen.

»Učenec ni nad učiteljem.«

In je tiho in nemo sedel v klopi.

To uro je klerik Klemen Gornik postal barakar. Odhajal je iz kapela kakor od rojstva zaznamovan. Zadel je križ, ki ga prinese vsaka ljubezen in je bil vesel kakor na dan tonzure.

* Predragi! Ne čudite se, če vas svet sovrži. (1 Jan 3, 13).

ZINGARICA

Drvarji, ki napravljajo v Zingarici nad Borovljami drva, so bili te dni neprijetno presenečeni. Nižje spodaj imajo kočo, kjer imajo spravljeno obleko, hrano in druge stvari. Ko so prišli oni dan domov, so opazili, da v koči nekaj ni v redu. In res, glej ga spaka, neki nepridiprav je vlomil v kočo in jim vse odnesel tako, da niso imeli kaj dati v lonec in se kaj preobleči. Krasti ubogim ljudem, ki se preživljajo s težkim delom in komaj za sproti zaslužijo, res ni nikakšno junaštvo in vsak pošten človek obsoja tako dejanje. Kako bi bilo lepo, če bi ta nepridiprav prišel vsaj za pol ure v trde roke drvarjev. Gotovo bi ga za vse življenje minilo izmikanje ubogim ljudem.

Dobrač — lepa izletna točka

Človek, ki se pelje iz Celovca proti Beljaku, bi menil, da se bo vlak kar naravnost v Dobrač zari. Dobrač je res ponosen hrib. Visok je 2167 m. Če ga človek naskoči pri sv. Duhu, je res najboljša, če se koj v začetku pokriža, kajti misli bi, da bo preje priromal v nebesa, kakor na vrh Dobrača.

Z Dobrača se vidi daleč naokrog: proti jugu v ljubko Slovenijo s Triglavom in njegovimi številnimi »dvoglavniki«, na sv. Višarje, jezera po Koroški navzdol do Podjune, Obirja na eni in Dješkimi hribi na drugi strani, severno Koroško, vse tja gori do očeta Grossglocknerja. Če pa pogledate le nekaj korakov okrog sebe, pa ujamete lahko kakšnega gamsa, seveda samo z očesom.

Na vrhu stojita dve cerkvici, o katerih pravijo, da je ena slovenska, druga nemška. Ugotoviti bi se dalo le to, da sta preživeli obe »sedem suhih let« in ju sedaj popravljajo. Udobna planinska koča ima vremensko opazovalnico, odkoder javljajo vsak dan o stanju vremena.

Dne 9. julija se je poslovil dotedanji oskrbnik koč g. Francke. Isti dan je prevzela oskrbnišvo koč g. Rigelnik Elizabeta. Njega dni je bila oskrbnica planinske koč na Obirju. Njen mož opravlja službo vremenskega opazovalca.

Vsak, kdor se hoče naučiti lepega razgleda in svežega zraka, naj gre takoj po hudi nevlhti hitro na Dobrač. Mati narava mu bo nudila lepoto v izobilju, nova oskrbnica pa bo poskrbela, da se bo vsak počutil udobno in zadovoljno v koči.

ROMARSKI IZLET CELOVŠKIH SLOVENCEV

Na Veliki Šmaren (15. avgusta) romamo celovski Slovenci k Mariji Pomagaj v Spittal. Romanje bo združeno z ogledom zgodovinskih zanimivosti mesta in Millstattskega jezera. — Spored: Odhod ob 8 uri izpred kapucinske cerkve, ob pol 11 uri slovesna sv. maša, ob 13 uri odhod na Millstattske jezero, ob 15 uri slovesne večernice, ob 16 uri igra »Župnik iz cvetočega vinograda«, ob 19 uri odhod proti Celovcu, ob 21 uri prihod v Celovec. Prijave sprejema Karitativna pisarna v Celovcu, Völkermarkterstr. 5, I. (Sporthotel Haimlinger).

BERAČ

Qui habuerit substantiam huius mundi, et viderit fratrem suum necessitatem habere, et clausit viscera sua ab eo: quomodo caritas Dei manet in eo? (1 Joann.3)*

Zadnji dan pred počitnicami je bilo že navsezgodaj po celem semenišču nagajivo veselje.

»Mežnar« Lampič iz četrtega letnika je vstal ob svojem času in v copatah ter z mežavimi očmi šel gledat na uro. Čas je, da pozvonji in pokliče bogoslovce v kapelo.

Semeniški zvonec je pritrjen na zid, tik stopnic. Močan glas ima, takšnega, da obleti vse hodnike in vse sobe.

Lampič čaka, da pridejo kazalci na uri točno na pol šesto. Medtem premišlja, kje so nogavice. Eno je po dolgem iskanju našel. Druge ni bilo. Kam jo je bil zvečer zagнал?

Zdaj je točno pol šestih. Mora zavponiti. Vleče, vleče, zvonec ne da glasu od sebe.

Lampič je zmeden. Na vso nesrečo pride še spiritual z brevirjem in s postrani glavo.

Lampič bulji v zvonec. Kembelj je prevezan z njegovo nogavico. Z njegovo črno nogavico, ki ima zaplato iz zelenkastega blaga.

Tudi spiritual gleda v zvonec. S kislim nasmehom strmi v preplašenega Lampiča, nato pa šepne:

»Vzemite zvonček v kapeli in obletajte hodnik.«

V copatah, brez ene nogavice drevi Lampič po semenišču. Cvileč glasek budi bogoslovce, ki začudeno prihajajo na hodnik.

Izpod Lampičevega talarja se beli bosa noga.

* Če bo kdo imel dobrine tega sveta in bo videl, da je njegov brat v stiski, pa bo imel zakrknjeno srce: kako naj ostane v njem ljubezen božja?

Celovška KRONIKA

OD PETKA DO PETKA

Kopalna sezona je na višku in tisti srečniki, ki lahko preživijo ves dan ali večino dneva ob Vrbskem jezeru, imajo sedaj mala nebesa. Večina pa mora seveda delati in šele proti večeru se gre hladiti k jezeru. Ob nedeljah je pa toliko ljudi, da se drug drugemu ne morejo izogibati. Nesreče so, hvala Bogu, redke. Pretekli teden je eden utožil v Porečah.

Ta teden smo imeli v Celovcu javen pouk, kako moramo hoditi po cestah. Policija je stala na vseh križiščih in kdor ni šel pravilno čez cesto, ga je stražnik na licu mesta zapisal ter je moral poseči v žep ter plačati kazen. Tega pouka so bili deležni tudi vozniki avtomobilov in motorjev. Ljudje so sicer godrnjali, kaj se to pravi, da jim pulijo še tistih nekaj šilingov iz žepa, toda človek bi rekel, da je tak pouk zelo koristen. Prav zaradi neprevidnosti in malomarnosti pešcev, pa tudi voznikov, se mnogokrat zgodi nesreča. Pešcem ne gre v glavo, da voznik vozila ne more tako obvladati, kakor oni svoje noge.

Na trgu je novost grozdje in stane 14 šil. kilogram. Precej draga zadeva. Sicer pa je trg ostal v starem znamenju. Prišlo so svezne limone po 35 grošev komad, kumare so pa že domače po 2.50 šil. kilogram. Najbolj se še držijo maline po 4.50 šil. liter, lisičke po 2.50 šil. liter in borovnice po 2.50 šil. liter.

Te dni je izšel I. zvezek »Praktičnega tečaja za španščino«, ki tečajnika takoj uvaja v praktično življenje. Primeren je zlasti za samouke. Knjiga je pisana v slovensčini. Na lahek, prijeten in moderen način seznanja knjiga tudi manj šolanega človeka s španskim jezikom. Knjiga bo prav prišla zlasti tistim, ki se nameravajo izseliti v kraje, kjer je običajni jezik španščina. Cena knjigi je 6.80 šil. Dobi se v upravi »Koroške kronike.«

Športni dnevi ob Vrbskem jezeru se bližajo koncu. Kot zaključek igranja Beethovenovo opero »Fidelio« na prostem na dvorišču deželne hiše (Landhaus). Zadnja predstava je v petek 6. julija zvečer. Izvedba je dobra in nudi prvovrsten umetniški užitek. Pevske vloge so izvrstno zasedene in orkester je pomnožen. Obiskovalcev ima »Fidelio« še kar dovolj.

Novica se je hitro raznesla. Lampič je šele po maši odvezal nogavico z zvonca in upehan priletel k zajtrku. Stoj je popil kavo, stisnil kruh v talar, nato pa z očmi prebodel Boltarja iz četrtega letnika.

»Ti si to naredil.«

»Kdo me je videl?« je sveto resen Boltar.

»Nihče, toda poznam te,« je hud Lampič.

»Grešiš contra caritatem,« se resno šobi Boltar.

»Solit se pojdi!«

Lampičev talar ježno opleta čez obednico. Boltarjev nasmehek je droban, nagajiv, kakor je nagajivo veselje v semenišču.

Klemena pa nagajivost ne more prav prijeti. Rad bi pred odhodom dobil še nekaj denarja in ga razdelil med najbolj potrebne. Megliča si ni upal več nadlegovati. Dovolj, da študira Kremenčevega.

Resnikovca je taka, da se bo posušila. Otroci so kakor gliste. Kar zvižajo se. On pa sedi doma in zabavlja. Tudi Jakopin bi bil potreben kakšnega beljča.

Eh, vsi bi bili potrebni! Klemen ve. Še Koritnikova punčara. Iz bolnice je prišla, pa je takšna, da jo je groza pogledati. Revše vlačugarsko! Zdaj jo tepó, ko je prepozno. Zdravje je zapravila, čast tudi. Preje so jo naravnost rinili v greh, zdaj je ne morejo ustaviti.

Klemena je vselej groza, kadar jo sreča v mestu. Napudrana, z namazanimi ustnicami, brez obrvi in s čudno potegnjenim obrazom. V starinski svileni obleki, ki ni bila narejena zanjo, se postavlja, okoli beznice.

Živ grob!

Potreboval bi denarja da bi grehu zagradil pot. Sicer pa, Bog že ve.

Nekajkrat zgrabi Klemen dvom. Kaj boš z denarjem proti grehu? Z besedo, ki bi udarila kakor plat zvona sredi noči, bi moral začeti. Zakričati bi moral v množico, da

MAUSER KAREL:

KAPLAN KLEMEN

ROMAN

(Nadaljevanje)

21.

Resnikovca je pogledala moža. Resniku so se napele žile na čelu, toda žena ga je prehitela in skoraj jokaje zaprosila.

»Vzemi jo, ko vidiš, kako težko živimo. Otroci hiraajo, bosi so in goli, ti pa venomer tiščiš svojo naprej. Nihče ti ne pomaga, čeprav ti obljubujejo.«

Zdaj je Resnik udaril.

»Molči, ko nič ne veš. Ne uklanjam hrbita pred svojimi sovražniki. Vem, hoteli bi, da bi beraško stegnil roko in vzel miloščino, nato pa bi me navezali na vrh in me imeli za medveda. Toda — Resnik se ne dá. Jaz nikoli. Raje vidim, da crknem od lakote.«

»Ti ne boš,« je planila Resnikovca v vek. »Zase že dobiš. Za otroke in zame ti pa ni mar. Pogledaj, kakšni so. Vsaj otrok se usmili.«

»Ven!« je pokazal Resnik s prstom na zvegane duri.

»Drugim nosite svoj plesnivi kruh in svoje pobožne časopise.«

Klemen se je zasukal. Besede, ki so se z divjo hito nabirale v srcu, so hotele na jezik, toda ustrašil se jih je.

S stisnjenimi zobmi je stopil pred barako. Za njim sta udarila vek Resnikovce in tuljenje ponorelega moža.

»Od teh niti drobtinice ne vzamem. Kar je za nohtom črnega, nočem od njih.«

SOBOTA, 7. avgusta:

7.15 Iz svetovnega tiska.
17.10 Pregled sporeda za prihodnji teden.

NEDELJA, 8. avgusta:

7.30 Jutranja glasba.
17.10 Komentar
19.30 Polurna oddaja.

PONEDELJEK, 9. avgusta:

7.15 Jutranja glasba.
16.00 Potovanja po svetu,
17.10 Poročila.

TOREK, 10. avgusta:

7.15 Poročila in jutranja glasba.
17.10 Poročila.

SREDA, 11. avgusta:

7.15 Poročila in jutranja glasba,
17.10 Poročila.

ČETRTEK, 12. avgusta:

7.15 Literarna ura,
17.10 Poročila,
19.30 Zvočni tehnik.

PETEK, 13. avgusta:

7.15 Jutranja glasba in poročila.
17.10 Poročila.

Radio London - BBC

(Poročila v slovenščini in srbo-hrvaščini)

(Oddaja vsak dan na srednjih valovih 267 m in na kratkih valovih: 30,96 m, 25 m in 19,61 m).

7.45—8.00 poročila in komentar. v srbo-hrv.
15.45—16.00 por. in komentar. v srbo-hrv.
21.45—22.15 por. in komentar. v srbo-hrv.
22.15—22.30 poročila in komentarji v slov.

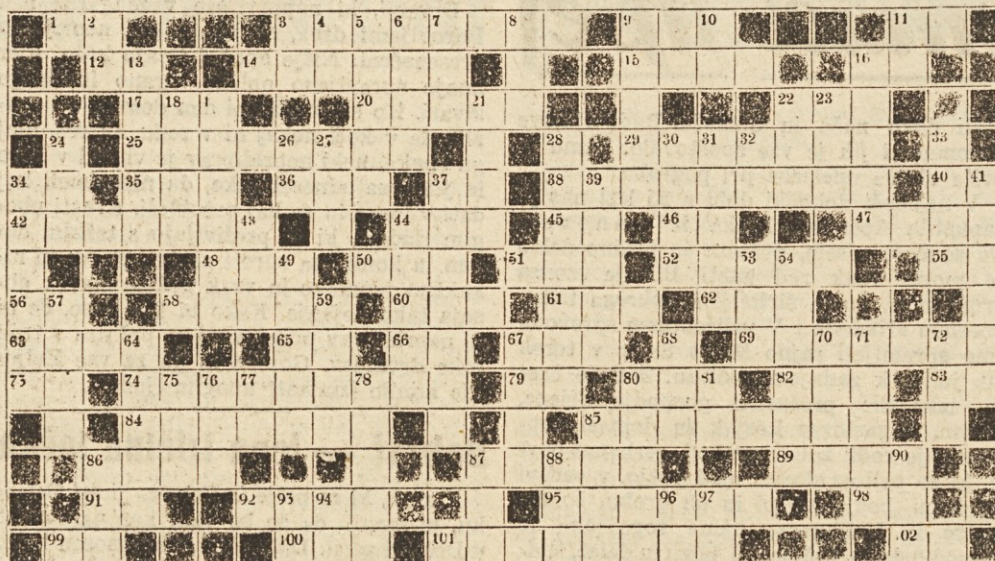
Ste že pozabili na

„Album
Koroške,“

Pišite takoj upravi
„Koroške kronike“,
da vam ga pošlje.

Cena: 20 šillingov
+ poština.

ZA NEDELJSKO POPOLDNE

Besede pomenijo:

Vodoravno: 1. angleški kratici za »Velika Britanija«; 3 razvojna stopnja metulja; 9 strupena žuželka; 11 učenje, zgled; 12 prihodnjik; 14 ime mnogih gora na Slovenskem; 15 gorenjska reka; 16 kratka za »tega meseca«; 17 vrsta divjega goveda; 20 rokodelca; 22 strupena žuželka; 25 prebivalec neke prekomorske države; 29 po-manjševalnica ustnega organa; 34 kratka za »starejši«; 35 preprosto prometno sredstvo; 36 nemško-francoska reka; 37 prihodnjik; 38 druga beseda za »ponovno, večkrat«; 40 nada; 42 mesto na Goriškem; 44 stalno bivališče, rojstna hiša; 45 egipčansko božanstvo; 46 vrsta pesnitve; 47 predjed; 48 osebni zaimek v prvi osebi; 50 lep, ljubeč; 51 smer, sled; 52 del prsnega koša; 55 igralna karta; 56 prihodnjik; 58 diktat, citiranje; 60 eden izmed čutov; 61 zla volja, sovraštvo; 62 »tri« v italijanščini (razlika je le v zadnji črki); 63 pokrajina v Grčiji; 65 nikalnica; 66 kratka za »eventuelno«; 67 dvojica; 69 zapeljati; 73 kratka za »približno« (circa); 74 panoga matematike; 79 dve črki, ki sta med prvimi šestimi v abecedi; 80 koroški izraz; 82 kratka za mednarodno begunsko organizacijo; 83 ploskovna mera; 84 potrošnja pri pijanosti; 85 vršim kot uslužbenec svoj posel; 86 nočna ptica; 87 škofovsko pokrivalo; 89 domače moško ime; 91 površinska mera; 92 element, iz katerega pridobivajo snovi za atomsko raziskovanje; 95 govoriti nerazumno; 98 nikalnica; 99 del človeškega telesa; 100 naplačilo; 101 spev, napev; 102 pamet, razum.

Navpično: 2 dve enaki črki; 3 kratka utežne enote; 4 enota pri električnem toku; 5 zlojed, hudoba; 6 ne mnogi, temveč samo...; 7 oblika osebnega zaimka; 8 nekdanji ruski vladar; 9 kraj ob istoimenskem jezeru na Koroškem; 10 vzklík ob bolečini; 11 pamet; 13 druga košnja; 16 brž, nemudoma; 18 veliki zločin; 19 dolina v Italiji, kjer prebivajo Slovenci; 21 pojim, ki je danes v ospredju znanosti; 22 domač izraz za gospodarja, rednika; 23 sanje, pri-

vid; 24 število; 26 kemična označka za prvine; 27 zamašek pri sodu; 28 vrsta biča, tepežne palice; 30 zelo hlapljiva snov; 31 spet; 32 kratka Cankarjevega krstnega imena; 33 »brez trebuha«; 34 manjša roparska ptica; 37 ustanovitelj neodvisnosti neke južnoameriške države; 39 redovni oče; 41 čuvar domače živine; 43 darilo; 44 državna ali uradna pristojbina; 49 najvišja točka obzorja; 53 hiter; 54 pregled, parada; 57 cerkveni predstojnik; 59 spleteni lasje; 64 plužna jama, oblika preoranega polja; 67 prepevati; 68 merilka časa; 70 kralj ptic; 71 Jurčičovo leposlovno delo; 72 dolgoprstnež; 75 raj po veri starih Slovanov; 76 kratice avstrijske časopisne agencije; 77 vprašalnica, ki se zaobesja; 78 pravoslavna sveta podoba; 80 pisemski naslov; 81 predlog; 85 lokal javne uprave;

86 proizvod, plod; 87 zamira, propada; 88 pod, temelj; 90 kožna bolezen; 93 egipčansko božanstvo; 94 ploskovna enota; 96 vzklík; 97 kazalni zaimek.

Pred štirinajstimi dnevi je bil v Blatu pri Pliberku kmečki dan, na katerega je prišlo mnogo ljudi od blizu in daleč. Ob tej priliki je bila tudi tekma žanjic, kjer so dekleta poskusila, katera zna najboljšo sukati srp. Slika predstavlja prizor iz tekme.

Sprejem

samostojno in pošteno šiviljo. Vsa oskrba v hiši.
Naslov v upravi »Koroške kronike«

NA PRODAJ

je gostilna s trgovino z mešanim blagom ter tremi orali zemlje. Sadje in lepa lega na severni strani Drave.
Podrobnosti pri Fuchs, Celovec, Salmstrasse 4.

V globoki žalosti naznanjamo vsem sorodnikom, prijateljem in znancem žalostno vest, da nas je za vedno zapustil naš srčno ljubljeni mož, oče, brat, stari oče, svak, nečak, bratranec in stric

Karl Machač
dentist

Po dolgem in težkem trpljenju je previden s tolažili sv. vere umrl 27. julija ob 10. uri 10 minut, in se je tako v 44. letu starosti vse prehitro za vedno od nas ločil.

Pogreb dragega pokojnika je bil v petek 30. julija ob 18. uri v Borovljah, kjer smo ga prenesli iz hiše žalosti, Schulhausgasse 8 na mestno pokopališče.

Slovesna zadušnica je bila v soboto, 31. julija v farni cerkvi v Borovljah.

Borovlje, Dunaj, 31. julija 1948.

Globoko žalujoče družine:

Machač, Gamp, Kirnich, Spitzeder, Weiner, Schwab, Stark, Halesch in Grasmuk.

bi odreveneli navajeni koraki. Kam, ljudje božji? Ni vse tako, kakor gledate. Ozrite se in postanite! Spreobrnite se in zraslo bo novo življenje v vas!

Samo mimogrede pridejo ti dvomi. V Klemenu se ne morejo usidрати.

Kako naj pride s praznimi rokami pred lačne ljudi? Sovražni mu bodo koj prvo uro. Ne more si misliti, da bi si upal pred njimi stopiti na prižnico in jim govoriti o potrpljenju. Oči vseh bi ga obsodile. Ne govori, ko ne veš, kako živimo. Če bi živel naše življenje, bi klel kot mi, zmerjal kot mi in sovražil vse, ki zapirajo srca pred nami.

V Klemenu se bridko vzdigne spomin na gospoda Seliškarija. Povabil ga je bil o božiču na kosilo. Dober gospod, dober pridigar, z veliko plešo in s starim tatarjem. Duhovni svetnik in spoštovan na dekanjskih konferencah.

»Jej, fantiček! Kaplan v luščinah si. Dober pevec boš. Eh, ko sem bil jaz mlad!«

Klemen se spominja bele serviete, ki jo je imel gospod duhovni svetnik razgrnjeno čez kolena. Male mišje oči so živahno iskale v Klemenovih očeh.

»Slišim, da študiraš socialne probleme. Važna stvar, zelo važna. Toda ne pozabi: tudi gospodarstvo je važno. So fare, kjer se s pametnim gospodarstvom dá veliko narediti. Jaz sem kar zadovoljen.«

»Trpim, ker sem videl toliko revščino,« se izviže iz Klemena.

Gospod duhovni svetnik so pripravili četi, zataknili palec za debelo zlato verižico, z drugo roko pa pobobnali po mizi.

»Hudo je, seveda. Potrpljenja je treba veliko.«

V Klemena je udarila čudna prisekanost.

Mokra pleša duhovnega svetnika ga je ujezila.

»Mislim, da jih je tudi med duhovščino nekaj, ki so se preveč odtrgali od malih ljudi.«

Duhovni svetnik zamahnejo z roko.

»Pojdi, pojdi! Nazori mladih, ki starih ne morejo. Ljudje so postali slabši. Nebesa hočejo na zemlji. To je.«

Toda Klemen se ne vda.

»Ne rečem, da vsi grešijo iz zavesti, grešijo pa vendarle. Premalo živimo po svetem pismu. Vse naše življenje in delovanje bi moralo izvirati iz naše službe. Veliki svetilniki bi morali biti, kakor Asiški ubožec. Pa smo tolikokrat samo ljudje.«

Gospod svetnik so potegnili s servieto prek obraza.

»Kako misliš? Duhovnik naj živi od oltarja.«

»Da, od oltarja in z oltarjem. Kakor je Jezus naročil: Nihil tuleritis in via, neque virgam, neque peram, neque panem, neque pecuniam, neque duas tunicas habetis!«

»Nekateri predaleč gredo. Težak odgovor bodo dajali za svoje ovce.«

Duhovni svetnik so vzdihnili in prešli na hebrejščino in na stare oguljene šale.

V Klemenu se je vse uprlo. Poslovil se je pred časom.

»Dominus tecum, carissime. Pridno študiraj.«

Duhovni svetnik so ga spremili na dvorišče. Klemen je kar rinil po vasi. Mraz ga je osvežil.

»So pa gospod Vencel vse kaj drugega,«

* Nič ne jemljite na pot. Ne imejte ne palice, ne torbe, ne kruha, ne denarja, ne dveh suknj. (Luk 9, 1—6).

se mu je utrnila misel. In še je dodal pri sebi: »Kako radi bi jedli torto tudi Kremenčevi otroci.«

Hudo mu je bilo, da jo je jedel.

Spomin na gospoda Seliškarija je v Klemenu grenak kakor pelin. Posebno ta dan pred počitnicami.

Popoldne se odloči za beračenje. Začeti mora, če hoče, da vsaj nekaj nabere. Pregleduje spiske dobrotnikov.

Zemljič, veletrgovina. Vsote niso velike.

Mirti, hotelir.

Požgaj, industrijalec.

Klemen si zapiše nekaj imen. Na slepo srečo.

S čudno trmo pozvoni pri Zemljiču. Zaklel se je, da bo skušal biti ponižen.

Gospod je bil doma. Prijazno ga je sprejel. Klemenu se je naučena sladkost koj uprla.

»Prositi sem prišel,« je udaril koj v sredo.

»Težko je danes, seveda. Prošenj na kup. Mestne oblasti prosijo, berači se kar vrstijo. Dobro srce se nikjer ne more skriti. Bogataš bi bil lahko, verjamete, ko bi bil tak kakor drugi.«

Klemen z očmi visi na gobelinah, ki vise na steni.

»Veliko je revščine in veliko bogatije,« je ušipnil Klemen.

»Prav ste povedali. Nekateri s težavo rimenjo. Vsi nam sede na vratu. Dober človek je oslu podoben, saj veste.«

Klemen opisuje razmere v »Sibiriji«.

Gospod Zemljič kima.

»Natančno tako je, res. In nihče se ne zgane, da bi pomagal ljudem. Daleč smo

* drage, fino vezene slike.

prišli. Prav vesel sem, da ste se oglasili pri meni.«

Položil je na mizo dvajset dinarjev. Klemen ne more skriti grenkega nasmeha. En sam gobelin na steni je gotovo vreden tišoka.

S tresočo se roko zapiše vsoto v imenik.

»Dobrih src manjka danes, gospod Gor-nik. Vem. Skoparim pri sebi, samo da lahko odrinem kakšen dinar za potrebne.«

Klemen se vzdigne.

»Prav lepa hvala, gospod Zemljič. Pozdravljeni.«

Kakor v sanjah gre po stopnicah. Peče ga dvajset dinarjev, kakor da kaplja kri od njih. Tisočaki mu leže v železni blagajni, stotake zapravi v eni sami nedelji, zdaj pa mu vrže tak dvajset dinarjev.

Grenko je v Klemenu, kakor da se mu je ves pelin sveta nabral v ustih.

Motoglav gre po cesti in se šele čez čas spomni, da je Požgaj vendar v ulici, ki jo je pustil že za sabo. Obrne se in s čudnim strahom zavije na levo. Starinska hiša, pušta na zunaj, dvorišče čudno osamljeno, pozabljeno. Klemena je skoraj groza.

»Beračim in še ponižen moram biti, da mi koj ne pokažejo vrat,« se mu utrinjajo bridke misli.

Pod vrhom so na stopnicah ozke lepe preproge. Na steni je medeninasta ploščica in gumb električnega zvonca.

Saša Požgaj.

Klemen ogleduje ploščico in bele podboje vrat. Zdi se mu, da ga grabijo za srce ostri železni kremplji. Skušja se umiriti, prepričati samega sebe, da mora biti ponižen, toda zaman. Ihta, ki jo je prinesel s seboj že od Zemljiča, je rasla v njem kakor kvašeno testo.

(Dalje prihodnjič.)